

Lagrådsremiss

Ny gränsälvöverenskommelse med Finland

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 23 februari 2006

Mona Sahlin

Lena Ingvarsson
(Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås att riksdagen godkänner en ny gränsälvöverenskommelse mellan Sverige och Finland. Överenskommelsen, som ersätter en överenskommelse från 1971, innebär bl.a. att samarbetet i gränsälvområdet i miljö-, vatten- och fiskefrågor förstärks och att en ny finsk-svensk gränsälvskommission inrättas för att främja ländernas samverkan i området. Den hittillsvarande gränsälvskommissionens prövningsverksamhet övergår till nationella domstolar och myndigheter. Förvaltningen av fisket utövas enligt överenskommelsen av Fiskeriverket och den ansvariga finska myndigheten i samarbete.

I lagrådsremissen föreslås en ny lag om gränsälvöverenskommelsen och att delar av överenskommelsen genomförs genom ändringar i fiskelagen (1993:787). Vidare föreslås vissa följdändringar i miljöbalken, lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled och lagen (1957:390) om fiskearrenden samt att viss lagstiftning kopplad till den äldre gränsälvöverenskommelsen skall upphävas.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Innehåll

1	Beslut.....	3
2	Lagtext.....	4
2.1	Förslag till lag om gränsälvöverenskommelse mellan Finland och Sverige	4
2.2	Förslag till lag om ändring i miljöbalken.....	27
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled	28
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1957:390) om fiskearrenden.....	29
2.5	Förslag till lag om ändring i fiskelagen (1993:787)	30
3	Ärendet och dess beredning.....	36
4	Bakgrund	37
4.1	Gällande gränsälvöverenskommelse	37
4.2	Krav i ramdirektivet för vatten	38
4.3	Arbetsgrupper	39
4.3.1	Den finska Arbetsgruppen för Torne älv	39
4.3.2	Den finsk-svenska samarbetsgruppen.....	40
5	Den nya finsk-svenska gränsälvöverenskommelsen.....	41
6	Lag om gränsälvöverenskommelse mellan Finland och Sverige	47
7	Lag om ändring i fiskelagen (1993:787)	51
8	Följdändringar i annan lagstiftning	54
9	Ikraftträdande och upphävande av äldre lagar.....	55
10	Konsekvenser	55
11	Författningskommentarer	58
11.1	Förslaget till lag om gränsälvöverenskommelse mellan Finland och Sverige	58
11.2	Förslaget till lag om ändring i miljöbalken.....	64
11.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1957:390) om fiskearrenden.....	65
11.4	Förslaget till lag om ändring i fiskelagen (1993:787).....	65
Bilaga 1	Förteckning över remissinstanserna.....	69
Bilaga 2	Memorandum vid undertecknandet av den finsk-svenska gränsälvöverenskommelsen.....	70

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om gränsälvöverenskommelse mellan Finland och Sverige,
2. lag om ändring i miljöbalken,
3. lag om ändring i lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled,
4. lag om ändring i lagen (1957:390) om fiskearrenden,
5. lag om ändring i fiskelagen (1993:787).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om gränsälvsöverenskommelse mellan Finland och Sverige

Härigenom föreskrivs följande.

Den gränsälvsöverenskommelse mellan Finland och Sverige som under-tecknades den 3 mars 2006 skall gälla som svensk lag, förutom artiklarna 23–26 och 29 samt fiskestadgan för Torneälvens fiskeområde.

Överenskommelsen är avfattad på svenska och finska. Den svenska texten framgår av bilagan till denna lag.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer. Genom lagen upphävs

1. lagen (1949:183) om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar,
2. lagen (1971:850) med anledning av gränsälvsöverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland,
3. lagen (1971:851) om rätt för Konungen att meddela viss föreskrift rörande fisket inom Torne älvs fiskeområde,
4. lagen (1971:852) med anledning av tilläggsöverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland till överenskommelsen den 17 februari 1949 om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar, samt
5. lagen (1997:201) om befogenhet att besluta om fisket inom Torne älvs fiskeområde.

Gränsöverskridande överenskommelse mellan Finland och Sverige

Republiken Finland och Konungariket Sverige, i det följande parterna, som önskar ersätta 1971 års gränsöverskridande överenskommelse mellan Finland och Sverige med en ny överenskommelse, som beaktar 1810 års gränsregleringstraktat, som beaktar den internationella vattenrättens principer, som beaktar 1992 års konvention om gränsöverskridande vattendrag och dess protokoll om vatten och hälsa och 1992 års konvention om skydd av Östersjöområdet marina miljö, som beaktar Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område och de Europeiska gemenskapernas övriga relevanta lagstiftning, som beaktar artikel 66 i Förenta nationernas havsrättskonvention av år 1982 samt 1992 års konvention om biologisk mångfald, har kommit överens om följande.

Allmänna bestämmelser

Artikel 1

Geografiskt tillämpningsområde

1. Överenskommelsen är tillämplig på följande vattendrags och sjöars avrinningsområden.
  - a) Könkämäälven och Muonioälven samt den del av Torneälven och de sjöar i vilka riksgränsen mellan Finland och Sverige löper (gränsälvarna),
  - b) de vattendrag som är sidogrenar till eller utmynnar i gränsälvarna, och
  - c) Torneälvens mynningsgrenar.
2. Överenskommelsen är tillämplig på följande kustvattenområden (kustvattenområdena).
  - a) den del av Bottenviken inom det svenska kustvattenområdet, vars gräns följer en linje dragen från fastlandet vid halvön Patokaris sydspets via Skomakarens östra strand, Stora Hepokaris nordspets och söderut parallellt med riksgränsen till en punkt en sjömil utanför baslinjen, för att sedan på detta avstånd följa den svenska baslinjen österut fram till riksgränsen, samt
  - b) den del av Bottenviken inom det finska kustvattenområdet, vars gräns följer meridianen 24°20,2 till Torneå kommuns gräns med Kemi och går vidare längs kommungränsen sydväst ända fram till riksgränsen, med undantag av ön Iso-Huituri.
3. De områden som anges i punkterna 1 och 2 bildar ett finsk-svenskt avrinningsdistrikt (avrinningsdistriktet). Avrinningsdistriktets huvudsakliga geografiska omfattning illustreras av den bilagda kartan.

4. För fiske gäller ett särskilt tillämpningsområde som definieras i artikel 23.

Artikel 2

Syfte

1. Överenskommelsens syfte är att
  - a) i avrinningsdistriktet trygga möjligheterna för båda parterna till skäligen nyttjande av gränsälvarna på ett sätt som främjar gränsregionens intressen,
  - b) förebygga översvännings- och miljöolyckor,
  - c) samordna de program, planer och åtgärder i avrinningsdistriktet som behövs för att uppnå de mål som bestäms för vattnets kvalitet och vattnets hållbara nyttjande, med iakttagande av de internationella åtaganden och den gemenskapsrätt som parterna är bundna av, samt
  - d) i övrigt främja samarbetet mellan parterna i vatten- och fiskefrågor.
2. Särskild vikt skall fästas vid
  - a) att uppnå gemensamma kvalitetsmål för yt- och grundvatten,
  - b) naturvård, kulturmiljövård och miljöskydd,
  - c) hållbart nyttjande av vattenresurserna, samt
  - d) skydd och hållbart nyttjande av fiskbestånden.
3. För att skapa förutsättningar för ett sådant samarbete som behövs för att uppnå denna överenskommelsens syfte skall ett mellanstatligt samarbetsorgan inrättas.

Artikel 3

Rätt till vattnet och vattenområdena i gränsälvarna

1. Vardera part har lika rätt till vattnet i gränsälvarna med sidogrenar, även i det fall mer vatten strömmar genom den ena partens territorium än genom den andra partens. Den rätt till vattnet som enskild kan grunda på dom, urminnes hävd eller annan särskild rättsgrund ändras inte härigenom.
2. Den som äger eller har nyttjanderätt till strand vid en gränsälv får oberoende av riksgränsen nyttja vattenområdet utanför stranden för mindre anordning, såsom brygga eller båthus.
3. Var och en har rätt att nyttja vatten och is ur gränsälvarna för hushållsbehov och likartade ändamål.
4. Var och en har rätt att färdas fritt i gränsälvarna.
5. Nyttjande enligt punkterna 2–4 i denna artikel skall ske med iakttagande av nationella regelsystem och får inte medföra nämnvärd olägenhet för enskilda eller allmänna intressen. Nyttjandet får inte försvåra fisket.

Samarbete

Artikel 4

Gemensamma program och planer

Parternas myndigheter skall samverka sinsemellan och ha som målsättning att upprätta gemensamma program och planer för att uppfylla överenskommelsens syfte enligt artikel 2 punkt 1.

Artikel 5

Kvalitetsmål för vattenmiljön i gränsälvarna

De nationella kvalitetsmålen för vattenmiljön i gränsälvarna skall samordnas så långt som möjligt mellan parterna.

Artikel 6

Förebyggande av översvämningsskador

I syfte att bistå den andra partens myndigheter får företrädare för de myndigheter som deltar i översvämningssbekämpning överskrida riksgränsen när det är nödvändigt att vidta praktiska åtgärder för att avvärja överhängande risk för översvämningsskador vid gränsälvarna. Detta skall föregås av samtycke av den myndighet som den andra parten har utsett.

Artikel 7

Övervakning av vattenföringen

Parterna skall fortlöpande övervaka vattenföringen där Tärendöälven lämnar Torneälven. Övervakningsdata skall lämnas till det mellanstatliga samarbetsorganet.

Mellanstatligt samarbetsorgan

Artikel 8

Finsk-svenska gränsälvskommisionen

1. Parterna upprättar härmed ett mellanstatligt samarbetsorgan, Finsk-svenska gränsälvskommisionen (kommisionen), för att fullgöra uppgifter enligt denna överenskommelse.
2. Kommisionen skall ha sådan juridisk kapacitet i de båda länderna att den kan fullgöra sina uppgifter.
3. Stadgan med administrativa bestämmelser för kommissionen (stadgan) skall utgöra en integrerad del av överenskommelsen.

Artikel 9

Sammansättning

1. Vardera part skall utse tre ledamöter för viss tid till kommissionen, varav en ledamot från en statlig myndighet med ansvar för vattenfrågor och en från en kommun som ligger inom överenskommelsens tillämpningsområde, samt för varje ledamot en eller flera suppleanter.

2. Ordförandeskapet i kommissionen skall växla mellan parterna kalenderårsvis. Ordförande skall utses av den part som innehar ordförandeskapet och den andra parten skall utse vice ordförande. Båda skall vara ledamöter av kommissionen.

3. Vardera part får utse högst tre ordinarie sakkunniga att biträda kommissionen. Kommissionen kan även anlita andra sakkunniga.

Artikel 10

Uppgifter

1. Kommissionen skall i enlighet med bestämmelserna i denna överenskommelse

- a) utveckla samarbetet mellan parterna i avrinningsdistriktet,
- b) främja samverkan mellan parternas myndigheter med avsikt att samordna de program, planer och åtgärder vars syfte är att uppnå kvalitetsmålen för vattenmiljön och att följa vattenstatusen,
- c) främja samordningen av parternas myndigheters och kommuners arbete med planer för att förebygga översvännings- och miljöolyckor i gränsälvarna,
- d) främja samordningen av parternas myndigheters och kommuners arbete med naturskyddsplaner för gränsälvarna,
- e) ansvara för att gemensam information ges och att gemensamma informationsmöten hålls om de program och planer som anges i denna artikel, samt
- f) antingen tillstyrka eller avstyrka förslag till program och planer för avrinningsdistriktet.

2. Kommissionen skall följa tillämpningen av denna överenskommelse och praxis i tillståndsärenden samt uppmärksamma parterna på behov av ändringar i överenskommelsen.

Artikel 11

Befogenheter

1. Kommissionen har, i frågor som hör till vatten- eller miljölagstiftningen och som kan påverka gränsälvarnas eller kustvattenområdenas status eller nyttjande, för verksamheter inom avrinningsdistriktet rätt att

- a) yttra sig i tillståndsärenden,
- b) överklaga beslut i tillståndsärenden, och
- c) göra en framställan om rättelse, i enlighet med nationell lagstiftning, av överträdelse av ett tillståndsbeslut eller lag eller bestämmelse grundad på lag.

2. Kommissionen har rätt att komma med förslag och avge utlåtanden i andra ärenden som rör vattenfrågor i avrinningsdistriktet.

3. Kommissionen har rätt att ge sitt utlåtande innan beslut fattas om föreskrifter om fiske och om undantag från bestämmelser om fiske.

Artikel 12

Rätt till information

1. Myndigheter som upprättar sådana program och planer som avses i artikel 4 skall löpande hålla kommissionen underrättad om sitt arbete.

2. Kommissionen skall få information om sådana ärenden och beslut som den har rätt att yttra sig i eller överklaga så att den kan utöva sina befogenheter enligt artikel 11.

3. Domstolar och myndigheter skall på begäran lämna kommissionen all tillgänglig information som den behöver för att fullgöra sina uppgifter.

Artikel 13 **Offentlighet**

1. Envar har rätt att ta del av handlingar som finns hos kommissionen i enlighet med punkt 2 och 3 nedan.

2. När någon hos kommissionen begär att få ta del av handling som kommit in från myndighet i Sverige eller Finland skall frågan om utlämnande prövas av den myndighet som lämnat in handlingen enligt den lagstiftning som gäller för myndigheten. Det ankommer på kommissionen att genast underrätta myndigheten om en sådan begäran.

3. Fråga om utlämnande av annan handling som finns hos kommissionen, inklusive sådana handlingar som avses i artikel 34 punkt 7, skall prövas av den bevakningsmyndighet som anges i artikel 17 punkt 1 i det land och enligt den lagstiftning som gäller där kommissionen har sitt kansli. Kommissionen skall härvid genast sända handlingen i fråga och begäran till bevakningsmyndigheten för prövning.

Artikel 14 **Kostnader**

Kostnaderna för kommissionens verksamhet skall ersättas till lika delar av parterna. Närmare bestämmelser finns i stadgan.

Gränsöverskridande verkningar

Artikel 15 **Överenskommelsens förhållande till den nordiska miljöskyddskonventionen**

1. För verksamhet eller åtgärd i avrinningsdistriktet som kan orsaka gränsöverskridande verkningar på vattnens status eller för deras nyttjande skall bestämmelserna i artikel 16–21 i denna överenskommelse tillämpas i stället för bestämmelserna i miljöskyddskonventionen mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige av den 19 februari 1974.

2. I ärenden enligt punkt 1 skall även andra gränsöverskridande verkningar än de som gäller vattnens status eller nyttjande behandlas i samma ordning.

Artikel 16 **Likabehandling**

1. När en domstol eller myndighet i det ena landet prövar en fråga om tillåtlighet eller tillstånd till verksamhet eller åtgärd som avses i artikel 15 skall verkningar som verksamheten eller åtgärden medför eller

kan medföra på den andra partens territorium beaktas på samma sätt som motsvarande verkningar i det egna landet.

2. Den som berörs eller kan beröras av verkningar från sådan verksamhet eller åtgärd som avses i artikel 15 och som bedrivs eller skall bedrivs i det andra landet, skall hos domstolar och myndigheter tillerkännas samma rättigheter som sakägare i det land där verksamheten eller åtgärden bedrivs eller skall bedrivs.

3. Det som anges i punkt 2 gäller på motsvarande sätt beträffande talan om ersättning för skada på grund av verksamheten eller åtgärden.

4. Annan än den som avses i punkt 2 och som enligt reglerna i det ena landet har rätt att föra talan eller yttra sig i ärende som avses i artikel 15 skall ha motsvarande rätt i det andra landet i enlighet med det landets lagstiftning som gäller för jämförbara subjekt.

Artikel 17

Bevakning av allmänna intressen

1. Respektive part skall utse en bevakningsmyndighet som vid den andra partens tillståndsgivande domstol eller myndighet skall bevaka de allmänna intressena i ärenden om verksamheter eller åtgärder enligt artikel 15.

2. För tillvaratagande av allmänna intressen har bevakningsmyndigheten rätt att begära kompletterande utredning samt att bli hörd av och föra talan eller överklaga hos den andra partens domstol eller myndighet, om myndighet eller någon annan företrädare för allmänna miljöintressen i det andra landet får bli hörd, föra talan eller överklaga i motsvarande ärenden.

3. Om bevakningsmyndigheten underrättar domstol eller myndighet hos den andra parten att uppgift som åligger bevakningsmyndigheten i visst ärende skall fullgöras av annan myndighet, gäller överenskommelsens bestämmelser i tillämpliga delar också denna myndighet.

4. Respektive bevakningsmyndighet skall bära de kostnader som uppstår hos denna vid tillämpningen av överenskommelsen.

Artikel 18

Information om tillståndsärenden

1. När en domstol eller myndighet i det ena landet får in ett ärende enligt artikel 16 punkt 1 skall domstolen eller myndigheten underrätta den andra partens bevakningsmyndighet. Denna bevakningsmyndighet skall ombesörja kungörelse och delgivning av ansökan och kallelse i det egna landet. Kungörelse och delgivning skall göras på samma sätt och i samma utsträckning som gäller för en motsvarande ansökan i det egna landet.

2. För information om domar och beslut gäller på motsvarande sätt vad som anges i punkt 1.

Artikel 19

Syn

Om det är nödvändigt att vid behandlingen av ett ärende enligt artikel 16 punkt 1 förrätta syn i det andra landet för att bedöma de gränsöverskridande verkningarna, får domstol eller myndighet förrätta sådan syn efter medgivande av och i samverkan med den andra partens bevakningsmyndighet. Vid sådan förrättning får bevakningsmyndigheten eller en av den utsedd expert närvara.

Artikel 20

Vattenverksamhet med väsentlig påverkan

I tillämpningsområdet enligt artikel 1 punkt 1 får inte meddelas tillstånd för vattenkraftverk, vattenreglering eller vattenöverledning som väsentligt kan påverka vattenförhållandena i en gränsälv, utan föregående överläggningar mellan parterna. Dessa överläggningar skall vara ämnade att nå en lösning som är förenlig med överenskommelsens syfte.

Artikel 21

Samordnad handläggning

1. När någon söker tillstånd för en verksamhet eller åtgärd i en gränsälv som i båda länderna kräver tillstånd från en domstol eller myndighet, skall respektive parts domstol eller myndighet sträva efter att behandla ansökningarna samtidigt. Domstolen eller myndigheten skall informera den andra partens domstol eller myndighet om handläggningen av tillståndsärendet.

2. Domstolen eller myndigheten skall för kännedom sända domen eller beslutet i ärende som avses i punkt 1 till den andra partens domstol eller myndighet.

3. Domstolen eller myndigheten får inte förordna att tillståndet till en verksamhet eller åtgärd som avses i punkt 1 får tas i anspråk innan domen eller beslutet har vunnit laga kraft, såvida inte dom eller beslut i det andra landets tillståndsärende har vunnit laga kraft.

Artikel 22

Handlingarnas språk

I ärenden enligt artiklarna 16 och 21 skall tillståndsprövande domstol eller myndighet ansvara för att de som avses i artikel 16 under handläggningen ges tillräcklig information på svenska och finska. Vederbörande domstol eller myndighet skall svara för att sammanfattningar av tillståndsansökan och dom eller beslut finns tillgängliga på svenska och finska. Denna skall också svara för att ansökningshandlingarna i nödvändig utsträckning finns på svenska och finska.

Bestämmelser om fiske

Artikel 23

Det geografiska tillämpningsområdet

I detta avsnitt finns grundläggande bestämmelser om regleringen av fisket i följande vattenområden (Torneälvens fiskeområde).

- a) Könkämäälven och Muonioälven samt den del av Torneälven och de sjöar i vilka riksgränsen mellan Finland och Sverige löper (gränsälvarna),
- b) de vattendrag som är sidogrenar till gränsälvarna,
- c) Torneälvens mynningsgrenar, och
- d) den del av Bottenviken som ligger norr om och inom en linje från Haparanda hamn över Skomakarens nordostligaste punkt och Ylikaris östligaste punkt till Sarvenkatajas nordligaste punkt och därifrån i rakt östlig riktning till riksgränsen, därifrån söderut längs riksgränsen till Torneå kommungräns och vidare i nordostlig riktning längs kommungränsen till fastlandet.

Artikel 24

Fiskådra

1. I varje sådan förgrening av älven där fisken rör sig skall det på det djupaste stället löpa en fiskådra. Fiskådran utgör en tredjedel av vattendragets bredd, räknat vid normal låg vattenföring. En fiskådra som i enlighet med vederbörande stats lagar finns i vattendrag som rinner ut i älven, fortsätter med oförändrad bredd tills den når fiskådran i älven.
2. Fiskeredskap eller annan anordning får inte placeras eller användas så att fiskens gång i fiskådran kan hindras eller att fisken inte kommer dit eller inte kan röra sig där. Vid fiske med drivande garnredskap i fiskådran måste minst hälften av ledens bredd vara fri. Om någon har särskild rätt att vid fiske stänga fiskådran består denna rätt.

Artikel 25

Närmare bestämmelser

1. Stadgan med bestämmelser om fisket inom Torneälvens fiskeområde (fiskestadgan) skall utgöra en integrerad del av överenskommelsen.
2. Parterna förbinder sig att för biflödena till Torneälvens fiskeområde införa nödvändiga bestämmelser och vidta nödvändiga åtgärder för att främja fiskbestånden.

Artikel 26

Bemyndigande

I fiskestadgan anges vilka myndigheter som skall förvalta fisket i fiskeområdet samt i vilken utsträckning de får meddela ytterligare föreskrifter om fisket och bevilja undantag från bestämmelserna i stadgan. Innan beslut fattas skall kommissionen beredas tillfälle att ge sitt utlåtande.

Artikel 27
Forskning och statistik rörande fiskbestånden

1. Parterna utför i samarbete forskning och uppföljning av fiskbestånden.
2. Parterna uppgör årligen gemensam statistik över fisket. För detta ändamål insamlas behövliga uppgifter om fångstandelar och fångstmängder för varje fiskesäsong.
3. Parternas behöriga myndigheter sammanställer uppgifterna enligt gemensamma förfaranden.

Artikel 28
Åtgärder för att skydda fiskbestånden mot sjukdomar m.m.

1. Parterna förbinder sig att vidta nödvändiga åtgärder för att skydda fiskbestånden mot allvarliga smittsamma fisksjukdomar och för att förhindra inplantering av främmande fiskarter eller fiskstammar.
2. Parterna har en ömsesidig skyldighet att omedelbart meddela varandra om misstanke om eller konstaterande av förekomsten av allvarliga smittsamma fisksjukdomar.

Artikel 29
Brott mot fiskebestämmelserna

Bestämmelser om straff, beslag, förverkande, särskild rättsverkan och annan verkan av brott som gäller i respektive land tillämpas på brott mot bestämmelserna om fiske i denna överenskommelse och i fiskestadgan samt mot bestämmelser som givits med stöd av den på samma sätt som vid brott mot lagen i det land där brottet begåtts.

Slutbestämmelser

Artikel 30
Tvistlösning

1. Tvist mellan parterna om tolkningen eller tillämpningen av denna överenskommelse skall lösas genom förhandlingar eller på annat sätt som parterna enas om.
2. Förhandlingar skall inledas inom tre månader från den tidpunkt då den ena parten på diplomatisk väg till den andra parten framställt en begäran om förhandlingar.

Artikel 31
Översyn och ändringar

1. Parterna skall vid behov mötas för att se över överenskommelsens tillämpning. Möte skall hållas senast tre månader efter det att endera parten begärt det.
2. Denna överenskommelse med bilagor kan ändras genom överenskommelse mellan parterna. Ändringarna träder i kraft enligt bestämmelserna i artikel 35.

Artikel 32

Uppsägning

1. Vardera parten kan säga upp överenskommelsen genom skriftligt meddelande till den andra parten. Uppsägningen träder i kraft tolv månader efter det att meddelandet om uppsägning mottagits av den andra parten.
2. I händelse av uppsägning av denna överenskommelse skall parterna säkerställa att de kan uppfylla sina internationella förpliktelser i övrigt.

Artikel 33

Överenskommelser som upphävs

När denna överenskommelse träder i kraft skall följande överenskommelser upphöra att gälla.

- a) Överenskommelsen mellan Republiken Finland och Konungariket Sverige om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar av den 17 februari 1949,
- b) Gränsälvsöverenskommelsen mellan Finland och Sverige av den 16 september 1971 (1971 års överenskommelse), och
- c) Avtalet mellan Republiken Finland och Konungariket Sverige om inrättandet av ett gemensamt avrinningsdistrikt av den 3 oktober 2003.

Artikel 34

Övergångsbestämmelser

1. När denna överenskommelse träder i kraft skall de ärenden som är anhängiggjorda hos 1971 års Finsk-svenska gränsälvskommission överlämnas till domstol eller myndighet för handläggning.
2. I ärenden där kapitel 8 artikel 4 i 1971 års överenskommelse tillämpats när denna överenskommelse träder i kraft skall de materiella reglerna i 1971 års överenskommelse gälla. I övrigt skall nationella bestämmelser tillämpas.
3. Tillstånd som har meddelats med stöd av 1971 års överenskommelse skall fortsätta att gälla som om de var meddelade med stöd av nationell lagstiftning. Vid omprövning och tillsyn skall bestämmelserna i nationell lagstiftning tillämpas.
4. a) Den som bryter mot bestämmelser i tillstånd meddelade med stöd av 1971 års överenskommelse före ikraftträdandet av denna överenskommelse döms till ansvar enligt då gällande lag.
b) Den som bryter mot bestämmelser i tillstånd meddelade med stöd av 1971 års överenskommelse efter ikraftträdandet av denna överenskommelse döms till ansvar enligt gällande lag.
5. De medel som influtit från försäljning av fiskekort enligt beslut av 1971 års Finsk-svenska gränsälvskommission skall överföras till Lapplands arbetskrafts- och näringscentral och Fiskeriverket när denna överenskommelse träder i kraft.
6. Övriga tillgångar som innehas av 1971 års Finsk-svenska gränsälvskommission skall med avdrag för skulder överföras till kommissionen när denna överenskommelse träder i kraft. Efter det att överenskommelsen har trätt i kraft skall avgifter till 1971 års Finsk-svenska

gränsälvskommission fastställda i gällande tillståndsbeslut betalas till kommissionen.

7. De handlingar som finns hos 1971 års Finsk-svenska gränsälvskommission skall överlämnas till kommissionen.

Artikel 35 **Ikraftträdande**

Denna överenskommelse träder i kraft tre månader efter det att parterna på diplomatisk väg underrättat varandra om att nödvändiga konstitutionella krav för överenskommelsens ikraftträdande har tillgodosetts.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat denna överenskommelse i två exemplar på de svenska och finska språken, vilka båda äger lika giltighet.

Som skedde i Stockholm den 3 mars 2006.

Det finsk-svenska avrinningsdistriktet

Administrativ stadga för Finsk-svenska gränsälvscommissionen

1 § Kansliet

Den Finsk-svenska gränsälvscommissionen skall ha sitt säte och sitt kansli på den ort i gränsbygden som parterna bestämmer. Kommissionen skall ha postadress i båda länderna.

Kansliet skall förvara kommissionens arkiv och diarium.

2 § Personal

Kommissionen skall ha en sekreterare. Den som anlitas som sekreterare skall ha högskoleexamen och behärska både svenska och finska. Vid behov kan en eller flera biträdande sekreterare anlitas.

Kommissionen kan anlita övrig personal.

Sekreteraren, biträdande sekreterare samt övrig personal skall anställas eller arvoderas av kommissionen.

För anställningsförhållande gäller lagen i det land där kommissionen har sitt säte och sitt kansli.

3 § Beslutsfattande

Kommissionen är beslutför när samtliga sex ledamöter är närvarande. Vid skiljaktig mening skall omröstning förrättas. Vid omröstningen blir den mening gällande som minst fyra ledamöter, varav minst två från respektive land, förenar sig om.

Om kommissionen inte inom utsatt tid kan tillstyrka eller avstyrka sådana program och planer som avses i artikel 10 punkt 1 f) i överenskommelsen, skall kommissionen underrätta berörda myndigheter om detta och orsakerna härtill.

4 § Ordförandens, ledamöternas och sakkunnigas uppgifter

Ordföranden skall leda kommissionens arbete.

Kommissionens ledamöter och sakkunniga skall efter kallelse av ordföranden delta i kommissionens möten samt vid behov bistå i beredningen av ärenden med särskilda utredningar eller undersökningar inom sina respektive kompetensområden.

Om en ledamot har förhinder skall en suppleant fullgöra dennas uppgifter efter ordförandens kallelse.

5 §

Sekreterares uppgifter

Sekreterare skall i enlighet med ordförandens instruktioner bistå i beredningen av ärenden, föra kommissionens protokoll och ansvara för kommissionens diarium, kallelser och andra utskick samt ansvara för förvaltningen av kommissionens penningmedel.

6 §

Ersättningar och tjänstevillkor

Arvoden, ersättningar för resekostnader och traktamenten till kommissionens ledamöter och sakkunniga skall betalas av kommissionen. Parterna skall i samråd bestämma grunderna för arvodena.

Resekostnader och traktamenten för kommissionens ledamöter och sakkunniga skall ersättas i enlighet med de bestämmelser som gäller i ledamöternas och de sakkunnigas hemland.

Kommissionen skall fastställa löner och arvoden för sekreteraren, biträdande sekreterare och övrig personal samt avlöna dessa.

För övriga tjänstevillkor gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om statlig anställning i det land där kommissionen har sitt säte och sitt kansli.

7 §

Budget och revision

Kommissionen skall senast den 1 mars varje år upprätta och till parterna överlämna ett förslag till budget för nästkommande kalenderår. Parterna skall samråda om budgetförslaget.

Parterna skall utbetala medel till kommissionen årligen senast den 15 januari.

Om revision bestämmer parterna gemensamt. Revisionsberättelse och årsberättelse skall avges före den 1 februari varje år.

8 §

Öppethållande och mottagning

Kansliet skall vara öppet för allmänheten. Kommissionen skall bestämma öppethållningstiderna.

Ordföranden, sekreteraren eller biträdande sekreterare skall, om inte giltigt skäl utgör hinder, vara anträffbara i kansliet under viss tid, minst en gång i veckan.

Kommissionen skall informera om sina öppethållningstider.

9 §

Handlingarnas språk

Handlingar som lämnas in till kommissionen skall vara skrivna på ett språk som enskilda har rätt att använda i sin kommunikation med myndigheter i respektive land. Om det finns behov av att översätta handlingar skall kommissionen ansvara för det.

Kommissionen skall vid behov upprätta protokoll på svenska och finska.

10 §
Arbetsordning

Kommissionen skall fastställa sin arbetsordning.

Fiskestadga för Torneälvens fiskeområde

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

Denna fiskestadga utgör en integrerad del av gränsälvsöverenskommelsen mellan Sverige och Finland.

Bestämmelserna i fiskestadgan tillämpas inom det i gränsälvsöverenskommelsen angivna fiskeområdet (Torneälvens fiskeområde).

Med *älvområdet* avses i denna stadga den del av Torneälvens fiskeområde som ligger norr om älvmynningen, bestämd som en rät linje dragen mellan spetsen av Hellälä norra udde på den finska sidan och udden Virtakari på den svenska sidan samt norr om en rät linje dragen genom sydspetsen på Oxö och Palosaari. Torneälvens utflöden tillhör *älvområdet*. Med *havsområdet* avses den del av fiskeområdet som ligger söder om denna linje.

2 §

Fredningszoner

I havsområdet skall det inom vardera statens vattenområde förutom den lagstadgade fiskådran också finnas fredningszoner. De utgörs av vattenområden som sträcker sig 200 meter åt båda sidorna från följande räta linjer:

a) från Kraaseligrundet utanför älvmynningen i bäring 196° till en punkt $65^\circ45,85' \text{ N}$, $24^\circ06,45' \text{ O}$, därifrån till $65^\circ44,0' \text{ N}$, $24^\circ10,0' \text{ O}$, därifrån till $65^\circ40,55' \text{ N}$, $24^\circ11,95' \text{ O}$, därifrån mellan Sarvenkataja och Linnanklupu i bäring 193° ,

b) från skärningspunkten av den från Kraaseligrundet enligt a) gående linjen och latitudparallellen $65^\circ46,0' \text{ N}$ till $65^\circ46,05' \text{ N}$, $24^\circ02,75' \text{ O}$, därifrån i bäring $213,5^\circ$ till $65^\circ44,0' \text{ N}$, $23^\circ59,50' \text{ O}$, därifrån till $65^\circ42,0' \text{ N}$, $24^\circ01,70' \text{ O}$, därifrån till $65^\circ36,0' \text{ N}$, $23^\circ59,25' \text{ O}$, därifrån i bäring 160° ,

c) från $65^\circ44,0' \text{ N}$, $23^\circ59,50' \text{ O}$ längs den under b) nämnda bäringslinjen $213,5^\circ$ till $65^\circ39,0' \text{ N}$, $23^\circ51,50' \text{ O}$, därifrån till $65^\circ38,0' \text{ N}$, $23^\circ50,65' \text{ O}$, därifrån i bäring 171° ,

d) från skärningspunkten av den under b) nämnda bäringslinjen och latitudparallellen $65^\circ44,60' \text{ N}$ till $65^\circ44,50' \text{ N}$, $23^\circ50,30' \text{ O}$, därifrån till $65^\circ43,60' \text{ N}$, $23^\circ48,50' \text{ O}$, därifrån till $65^\circ42,80' \text{ N}$, $23^\circ48,70' \text{ O}$, därifrån till $65^\circ41,40' \text{ N}$, $23^\circ46,85' \text{ O}$, därifrån i bäring 200° ,

e) från den under a) nämnda brytningspunkten $65^\circ44,0' \text{ N}$, $24^\circ10,0' \text{ O}$ till $65^\circ43,95' \text{ N}$, $24^\circ14,15' \text{ O}$, därifrån väster om Vähä-Huituri och Iso-Huituri i bäring 160° ,

f) från den under e) nämnda brytningspunkten 65°43,95' N, 24°14,15' O till 65°43,80' N, 24°19,40' O, därifrån till 65°42,30' N, 24°22,85' O, därifrån i bäring 172°.

Koordinaterna hänför sig till det svenska sjökortet nr 417 (Haparanda), samtliga upplagor 1960–1967.

Fiskeredskap eller andra anordningar får inte placeras eller användas så att fiskens gång i fredningszonen kan hindras eller att fisken inte kan komma dit eller inte kan röra sig där.

Allt slags fiske med storryssjor, redskap försedda med botten och kroknät samt andra redskap för fångst av lax eller öring är förbjudet i den del av havet som avgränsas av älvmyningen och en linje dragen från södra stranden av Salmenlahti mynning via de södra uddarna av Krasseli och Tirro, över Sellö nordöstra spets till Pirkkiö nordöstra udde.

3 § Fiskevårdsavgift

Fiskevårdsavgift erläggs enligt nationell lagstiftning i det land där fisket bedrivs eller där fisket påbörjats.

Fångstredskap och bruk av dessa

4 § Tillåtna redskap

Vid fiske efter lax och öring får följande redskap användas.

- 1) Fasta redskap i havsområdet,
- 2) drivande garnredskap i älven,
- 3) spö och drag.

Vid fiske efter andra arter än lax och öring får följande redskap användas.

- 1) Fasta redskap i havsområdet,
- 2) drivande garnredskap,
- 3) förankrade nät,
- 4) lak- och gäddkrok från isen,
- 5) not,
- 6) håv,
- 7) mjärde och småryssja,
- 8) spö och drag,
- 9) pilk och mete med naturligt agn utom i forsar och strömmande vatten.

Med fast redskap avses redskap med ledarm såsom laxfällor och storryssjor, som är fästade vid botten eller stranden och är avsett att användas på samma ställe minst två dygn åt gången.

Storryssja är ett fast redskap där någon del av ledarmen eller redskapet är minst 1,5 meter hög.

Med förankrade nät avses nät som är förankrade vid botten i ena eller båda ändarna.

Med drivande garnredskap avses nät eller motsvarande som driver fritt med strömmen eller är fäst vid en båt.

Med drag avses konstgjorda imitationer av fisk eller insekter.

5 §

Förbjudna redskap och fiskemetoder

Fiske med utter (harrbräde) eller därmed jämförbar fiskemetod eller med redskap som är försett med krokar, drag eller andra beten samt drag- eller kastlina som har fler än tre krokar är förbjudet.

Fiske med skjutvapen, bedövande eller giftiga ämnen eller elektrisk ström är förbjudet.

Fiske med ljuster och andra redskap som från utsidan genomtränger fisken är förbjudet.

Krokfiske där avsikten är att kroka fisken från utsidan är förbjudet. Skaftförsedd lyftkrok får dock användas för att lyfta fisk som fångats med annat redskap.

Vid fiske med förankrade nät är användningen av konstgjort strömhinder eller ledarm förbjudet.

Eld eller ljus får inte användas vid fiske med håv.

Föremål avsedda att skrämma fisken eller hindra dess gång får inte placeras i vattnet eller ovanför vattnet.

Under förbudstiden får redskap som är tillåtna under annan tid inte förvaras ombord eller på annat sätt finnas till hands.

6 §

Maskstorlek och garnmaterial

I fiskeredskapen, utom i mjärddar, får inte användas metalltråd, metallwire eller motsvarande.

Vid fiske efter andra arter än lax och öring får användas endast sådana drivande garnredskap och förankrade nät som är tillverkade av entrådlig nylon (monofil) med en maximal tjocklek på 0,17 millimeter.

I *älvområdet* skall fiskeredskap ha följande maskstorlek.

1) Vid fiske efter lax eller öring med drivande garnredskap minst 100 millimeter;

2) vid fiske efter andra arter än lax och öring med drivande garnredskap och stående nät samt not minst 80 millimeter och högst 100 millimeter,

3) småryssja och mjärde av garn minst 60 millimeter.

Ingångsöppningen på en mjärde för nejonögon får inte överskrida 16 centimeter i någon riktning.

Fiske med håv är tillåtet bara med håv som är tillverkad av enkel nylontråd (monofil) med en trådtjocklek på högst 0,4 millimeter.

I *havsområdet* skall fiskeredskap ha följande maskstorlek.

1) Småryssja och fast redskap – för fiske efter strömming och siklöja, minst 25 och högst 38 millimeter i fiskhuset samt, om redskapet är avsett för annan fisk än strömming och siklöja, minst 66 millimeter i fiskhuset,

2) nät som är avsett för fångst av strömming och siklöja eller betesfisk minst 25 och högst 38 millimeter samt, om redskapet är avsett för annan fångst än strömming, siklöja eller betesfisk, minst 80 millimeter och högst 100 millimeter,

3) not som är avsedd för fångst av strömming och siklöja, minst 25 millimeter och högst 38 millimeter samt, om redskapet är avsett för annan fisk, minst 80 millimeter och högst 100 millimeter.

På havet är det från och med den 1 maj till och med den 31 augusti förbjudet att använda nät som är längre än 60 meter med undantag av strömmingsskötar eller nät vars maskstorlek är högst 38 millimeter och minst 25 millimeter. Nät får inte läggas närmare tidigare utlagt, motsvarande redskap än 60 meter.

Norr om och innanför en linje dragen från Haparanda hamn till den västligaste punkten på Lilla Hamnskär, därifrån till den nordligaste punkten på Östra Knivskär och vidare till Laivaniemi udde är det på den finska sidan från den 1 september till och med den 31 december förbjudet att använda garnredskap som är längre än 60 meter, dock undantaget strömmingsskötar eller nät vars maskstorlek är högst 38 millimeter och minst 25 millimeter. Nät får inte läggas närmare tidigare utlagt motsvarande redskap än 60 meter.

7 §

Fiskesäsongen och fredningstiderna

Fiske efter lax och öring är förbjudet om inte annat sägs i denna paragraf.

Lax och öring som är märkt genom att dess fettfena är bortklippt får behållas utan hinder av vad som sägs i denna paragraf.

I *älvområdet* är fiske efter lax och öring tillåtet med spö och drag från och med den 1 maj till och med den 15 augusti, med undantag för tiden mellan måndag klockan 19 (18) och onsdag klockan 19 (18), och med drivande garnredskap på traditionella fångstplatser från och med den 1 juli klockan 19 (18) till och med den 3 juli klockan 9 (8).

I *älvområdet* är fiske efter andra fiskarter än lax och öring tillåtet under hela året med följande begränsningar.

a) Fiske med drivande garnredskap på traditionella fångstplatser är förbjudet från och med den 1 maj till och med den 5 juli.

b) Allt fiske, med undantag för fångst av nejonögon med mjärde och fiske efter lake med krok, är förbjudet från och med den 15 september till och med den 15 november.

I *havsområdet* är fiske efter lax med fasta redskap tillåtet från och med den 3 juli till och med den 15 september och fiske efter öring med fasta redskap från och med den 3 juli till och med den 31 augusti.

Spöfiske efter lax och öring är tillåtet i *havsområdet*.

Pålning, annat förankringsarbete och utsättande av ej fiskande ledarmar får påbörjas tidigast fyra dagar före den dag då fiske får påbörjas.

8 § Minimimått

Det är förbjudet att fånga eller döda lax som är mindre än 50 centimeter, öring som är mindre än 40 centimeter, samt harr som är mindre än 30 centimeter. Måttet tas från käkspetsen till den uträtade, sammanpressade stjärtenans spets.

Fisk som inte uppfyller minimimåttet skall omedelbart släppas tillbaka i vattnet, levande eller död.

Fisk som uppfyller måttet skall levande eller död släppas tillbaka i vattnet:

- 1) om den fångats under fredningstid,
- 2) om den fångats med förbjudet redskap, samt
- 3) om det är en övervintrande lax.

Särskilda bestämmelser för spöfiske

9 § Spöfiskekvot

Vid fiske med spö och drag är det tillåtet att fånga och behålla en lax och öring per fiskare och tillståndsdryg.

10 § Användning av båt vid spöfiske

Vid fiske med spö och drag från båt är det förbjudet att använda motor, utom i lugnvattnen nedströms bron mellan Övertorneå i Sverige och Aavasaksa i Finland.

Lapplands arbetskrafts- och näringscentral och Fiskeriverket får efter ansökan i det enskilda fallet var för sig besluta om undantag från förbudet i första stycket, om det finns särskilda skäl. Den andra avtalspartens myndigheter skall underrättas om tillståndet.

Fiske från båt som förankrats i strömmen är förbjudet.

Övriga bestämmelser

11 § Myndigheter

De myndigheter som avses i artikel 26 i gränsöversörensöverenskommelsen är på finsk sida Lapplands arbetskrafts- och näringscentral och på svensk sida Fiskeriverket såvitt gäller förvaltningen av fisket och beviljande av undantag från bestämmelserna i stadgan. Avtal om ytterligare föreskrifter om fisket får ingås av den finska och den svenska regeringen eller den myndighet som respektive regering bestämmer.

12 § Närmare bestämmelser

Regeringarna eller den myndighet som respektive regering bestämmer kan, avvikande från bestämmelserna i fiskestadgan, gemensamt avtala om bestämmelser för tillåtna fisketider, för tillåtna redskap eller antal redskap om:

- 1) beståndssituationen tillåter det,
- 2) det med hänsyn till bedrivande av fiske är ändamålsenligt, eller
- 3) skydd av fiskbestånden och säkrandet av ett hållbart utnyttjande så kräver.

Bestämmelserna får avgränsas till att gälla en del av fiskeområdet, en del av fiskesäsongen eller enskild fiskemetod. Bestämmelserna får tidsbegränsas till att gälla en fiskesäsong åt gången. Bestämmelserna får inte innebära en sådan ökning av fisket som står i strid med denna stadga och gränsälvöverenskommelsen.

Överläggningar om ändrade föreskrifter skall påbörjas vid sådan tidpunkt och ske i sådan takt att det finns förutsättningar för beslut om föreskrifterna senast den 1 april det år då föreskrifterna skall tillämpas.

13 § Fiskekort

Lapplands arbetskrafts- och näringscentral och Fiskeriverket får för viss del av *älvområdet* gemensamt avtala att rätt till fiske efter lax eller öring med drag eller därmed jämförbart redskap oberoende av riksgränsen skall kunna upplåtas mot fiskekort. Sådana bestämmelser får gälla för högst tio år i sänder. Fiskekort skall avse visst i kortet angivet distrikt och gälla för högst ett år.

Lapplands arbetskrafts- och näringscentral och Fiskeriverket får avtala om de bestämmelser i övrigt om försäljning av fiskekort som behövs. Inkomsterna av fiskekort för visst distrikt tillfaller dem som innehar rätten till fisket inom distriktet efter deras andelar däri.

14 § Fiskeuppvisningar och fisketävlingar

Lapplands arbetskrafts- och näringscentral och Fiskeriverket kan, avvikande från bestämmelserna i fiskestadgan, efter överenskommelse bevilja tillstånd för lax- och öringsfiske vid fiskeuppvisningar och fisketävlingar som sker i enlighet med de villkor som man enats om. Tillståndet beviljas av myndigheten i den sökandes hemland. Den andra avtalspartens myndighet skall underrättas om tillståndet. Vid handläggningen skall artikel 21 i gränsälvöverenskommelsen äga tillämpning.

15 § Fångst för vetenskapliga ändamål

Lapplands arbetskrafts- och näringscentral och Fiskeriverket kan, avvikande från bestämmelserna i fiskestadgan, efter överenskommelse bevilja tillstånd till fiske för vetenskapliga ändamål som sker i enlighet med de villkor som man enats om. Tillståndet beviljas av myndigheten i

den sökandes hemland. Dessutom behövs lov av fiskerättsinnehavaren. Den andra avtalspartens myndighet skall underrättas om tillståndet som beviljats för vetenskaplig forskning. Vid handläggningen skall artikel 21 i gränsöverenskommelsen äga tillämpning.

16 § Övervakning

Efterlevnaden av denna fiskestadga övervakas av Lapplands arbetskrafts- och näringscentral och Fiskeriverket samt de organ som enligt respektive lands lagstiftning övervakar fisket. Båda avtalsparterna skall verka för att ett tillräckligt antal fiskeövervakare utnämns.

Övervakningen får utföras av gemensamma finsk-svenska patruller bestående av en svensk och en finsk övervakare. Vid gemensam övervakning på den svenska sidan har finska övervakare observatörsstatus. På motsvarande sätt har svenska övervakare observatörsstatus på den finska sidan.

Berörda polismyndigheter och fiskeövervakare i Sverige och Finland meddelar omedelbart varandra om behövliga åtgärder ifall de genom egna iakttagelser eller på basen av tillförlitlig information får veta att det i den andra statens vatten bedrivs fiske som står i strid mot denna fiskestadga under sådana omständigheter att man kan utgå från att den berörda avtalsparten inte känner till det.

17 § Tillämpning av allmän fiskerilagstiftning

I den del särskilda regler inte finns i denna stadga gäller respektive lands fiskerilagstiftning och de bestämmelser som givits med stöd av denna.

2.2 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken

dels att 1 kap. 4 § skall upphöra att gälla,

dels att 16 kap. 12 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

12 §

Överklagbara domar eller beslut får överklagas av

1. den som domen eller beslutet angår, om avgörandet har gått honom eller henne emot,

2. en lokal arbetstagarorganisation som organiserar arbetstagare i den verksamhet som avses med beslutet, såvitt avser domar och beslut i frågor om tillstånd till miljöfarlig verksamhet,

3. en central arbetstagarorganisation enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet, motsvarande organisation på arbetsgivarsidan samt en sammanslutning av konsumenter, såvitt avser beslut som en länsstyrelse eller en central förvaltningsmyndighet har meddelat med stöd av bemyndigande enligt 14 kap., förutsatt att beslutet inte avser ett särskilt fall, och

4. den myndighet, kommunala nämnd eller annan som enligt vad som är särskilt föreskrivet i balken *eller* i föreskrifter meddelade med stöd av balken har rätt att överklaga.

4. den myndighet, kommunala nämnd eller annan som enligt vad som är särskilt föreskrivet i balken, i föreskrifter meddelade med stöd av balken *eller i lagen (0000:000) om gränsälvöverenskommelse mellan Finland och Sverige* har rätt att överklaga.

Denna paragraf innebär inte någon inskränkning av rätten att överklaga enligt bestämmelser i rättegångsbalken.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled

Härigenom föreskrivs att 84 § lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled skall upphöra att gälla den dag regeringen bestämmer.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1957:390) om fiskearrenden

Häri genom föreskrivs att 1 § lagen (1957:390) om fiskearrenden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

I fråga om avtal, varigenom någon mot vederlag upplåter fiskerätt åt annan, skall, utöver vad som beträffande nyttjanderätt i allmänhet följer av 7 kap. jordabalken, gälla vad nedan i denna lag sägs, därest upplåtelsens ändamål är yrkesfiske eller ock annat fiske av väsentlig betydelse för arrendatorns försörjning.

Har rätt till fiske, i samband med jordbruksarrende eller eljest, upplåtits genom avtal som huvudsakligen har annat ändamål än i första stycket sägs, äger denna lag ej tillämpning. Lagen är ej tillämplig på sådan upplåtelse av rätt till fiske som avses i *kapitel 5 artikel 6 eller 7 i gränsälvsöverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland.*

Har rätt till fiske, i samband med jordbruksarrende eller eljest, upplåtits genom avtal som huvudsakligen har annat ändamål än i första stycket sägs, äger denna lag ej tillämpning. Lagen är ej tillämplig på sådan upplåtelse av rätt till fiske som avses i *13 § i den fiskestadga som fogats till gränsälvsöverenskommelsen mellan Finland och Sverige undertecknad den 3 mars 2006.*

Förbehåll som strider mot bestämmelse i denna lag är utan verkan mot arrendatorn eller den som har rätt att träda i hans ställe, om ej annat anges.

I de fall då enligt vad därom är föreskrivet arrendenämndens godkännande fordras för giltighet av förbehåll som nyss nämnts eller annat avtalsvillkor, får godkännande sökas endast om detta angivits i avtalet. Ansökan får inte prövas om den kommer in till arrendenämnden senare än en månad efter det att avtalet ingicks. Leder en prövning till att godkännande vägras, förfaller avtalet, om inte något annat har överenskommit.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

¹ Senaste lydelse 1984:680.

2.5 Förslag till lag om ändring i fiskelagen (1993:787)

Härigenom föreskrivs att 3, 7, 17–19, 34 och 37 §§ fiskelagen (1993:787) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

I denna lag avses med Torneälvens fiskeområde

a) Könkämäälven och Muonioälven samt den del av Torneälven och de sjöar i vilka riksgränsen mellan Sverige och Finland löper (gränsälvarna),

b) de vattendrag som är sidogrenar till gränsälvarna,

c) Torneälvens mynningsgrenar, och

d) den del av Bottenviken som ligger norr om och inom en linje från Haparanda hamn över Skomakarens nordostligaste punkt och Ylikaris östligaste punkt till Sarvenkatajas nordligaste punkt och därifrån i rakt östlig riktning till riksgränsen, därifrån söderut längs riksgränsen till Torneå kommungräns och vidare i nordostlig riktning längs kommungränsen till fastlandet.

Med älvmrådet avses den del av Torneälvens fiskeområde som ligger norr om älvmynningen, bestämd som en rät linje dragen mellan spetsen av Hellälä norra udde på den finska sidan och udden Virtakari på den svenska sidan samt norr om en rät linje dragen genom sydspetsen på Oxö och Palosaari. Torneälvens utflöden tillhör älvmrådet. Med havsområdet avses den del av fiskeområdet som ligger söder om denna linje.

Denna lag skall inte tillämpas i den mån den strider mot föreskrifter om Torne älvs fiskeområde eller föreskrifter som har med-

Denna lag skall inte tillämpas i den mån den strider mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 7 eller 8 kap. miljöbalken.

¹ Senaste lydelse 2001:445.

delats med stöd av 7 eller 8 kap. miljöbalken.

Bestämmelser om att tillstånd krävs för vissa verksamheter och åtgärder finns i 7 kap. 28 a–29 b §§ miljöbalken.

Om samernas rätt till fiske i vissa delar av landet och om fiskevårdsområden gäller särskilda bestämmelser.

7 §

Med fast redskap menas

1. fiskebyggnad, och
2. fiskeredskap med ledarm, om redskapet är fastsatt vid botten eller stranden och avses stå kvar i mer än två dygn i följd.

Med rörligt redskap avses fiskeredskap som inte är fast redskap.

Med handredskap avses spö, pilk och liknande rörliga redskap som är utrustade med lina och högst tio krokar.

I Torneälvens fiskeområde avses med

1. storryssja: ett fast redskap där någon del av ledarmen eller redskapet är minst 1,5 meter hög,

2. förankrade nät: sådana nät som är förankrade vid botten i ena eller båda ändarna,

3. drivande garnredskap: nät eller motsvarande som driver fritt med strömmen eller är fäst vid en båt, och

4. drag: konstgjorda imitationer av fisk eller insekter.

17 §

I varje gren av ett vattendrag eller ett sund där fisken har sin gång skall det finnas en fiskådra i det djupaste vattnet. Fiskådran utgör en sjättedel av vattnets bredd vid vanligast förekommande lågt vattenstånd. Vid vattendragets inlopp och mynning och vid ett sunds ändpunkter sträcker sig fiskådran med oförändrad bredd vidare trehundra meter ut i det djupaste vattnet.

Länsstyrelsen får besluta att fiskådran skall gå i en annan del av vattnet än vad som sägs i första stycket. Berörda rättsägare skall få tillfälle att yttra sig i saken innan beslut fattas. Om ändringen innebär ett påtagligt men för någon berörd rättsägare, fordras dennes samtycke till åtgärden.

Länsstyrelsen får, *utom i Torneälvens fiskeområde*, besluta att fiskådran skall gå i en annan del av vattnet än vad som sägs i första stycket. Berörda rättsägare skall få tillfälle att yttra sig i saken innan beslut fattas. Om ändringen innebär ett påtagligt men för någon berörd rättsägare, fordras dennes samtycke till åtgärden.

I älvområdet inom Torneälvens fiskeområde skall fiskådran, i stället för vad som anges i första stycket, utgöra en tredjedel av vattendragets bredd. En fiskådra i vattendrag utanför Torneälvens fiskeområde vilket rinner ut i vattendrag inom älvområdet fortsätter med oförändrad bredd tills den når fiskådran i älvområdet.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka vattenområden inom Torneälvens fiskeområde som skall utgöra sådana fredningszoner som avses i 2 § i den till gränsälvöverenskommelsen mellan Finland och Sverige fogade fiskestadgan för Torneälvens fiskeområde. I en sådan zon får fiskeredskap eller andra anordningar inte placeras så att fiskens gång i fredningszonen kan hindras eller att fisken inte kan komma dit eller inte kan röra sig där.

18 §

Fiskådran skall lämnas fri från fiskeredskap som kan hindra fiskens gång. Någon annan anordning än fiskeredskap får inte heller sättas ut i eller vid fiskådran i syfte att hindra fisken att gå fram i ådran.

Länsstyrelsen får medge undantag från vad som sägs i första stycket, om det kan antas att det inte leder till påtagligt men för någon som inte samtyckt till åtgärden.

Länsstyrelsen får, utom i Torneälvens fiskeområde, medge undantag från vad som sägs i första stycket, om det kan antas att det inte leder till påtagligt men för någon som inte samtyckt till åtgärden.

19 §²

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter för fiskevården och fiskets bedrivande som förbjuder eller begränsar

1. fisket med avseende på vilken fisk som får fångas,
2. användningen av fiskefartyg, fiskemetoder eller fiskeredskap,
3. fiske inom vissa områden eller för vissa ändamål,
4. användningen av redskap, agn, båtar eller annat som kan sprida kräftpest eller någon annan sjukdom.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får också med-

² Senaste lydelse 2003:251.

delat föreskrifter för fiskevården som avser förbud mot att behålla fisk som fångats, bearbeta fisk ombord, förvara fisk i sump eller att omlasta, föra i land, föra in i landet eller saluhålla fisk.

Regeringen får, med avvikelse från särskilda bestämmelser i den till gränsälvöverenskommelsen mellan Finland och Sverige fogade fiskestadgan och efter överenskommelse med Finlands regering eller den behöriga finska förvaltningsmyndigheten, meddela föreskrifter för fiskevården och fiskets bedrivande inom Torneälvens fiskeområde som avser tillåtna fisketider, tillåtna redskap eller antalet fiskeredskap

1. om beståndssituationen kräver det,

2. om det med hänsyn till bedrivandet av fiske är ändamålsenligt, eller

3. om skyddet av fiskbestånden och säkrandet av ett hållbart utnyttjande kräver det.

Bestämmelserna enligt tredje stycket får avgränsas till att gälla en del av Torneälvens fiskeområde, en del av fiskesäsongen eller en enskild fiskemetod och får tidsbegränsas till att gälla en fiskesäsong åt gången. Bestämmelserna får inte innebära en sådan ökning av fisket som står i strid med gränsälvöverenskommelsen mellan Finland och Sverige och den därtill fogade fiskestadgan för Torneälvens fiskeområde. Överläggningar om ändrade föreskrifter skall påbörjas vid sådan tidpunkt och ske i sådan takt att det finns förutsättningar för beslut om föreskrifterna senast den 1 april det år då föreskrifterna skall tillämpas. Innan beslut fattas om föreskrifter skall Finsk-svenska gränsälvkommissionen ges tillfälle att ge sitt utlåtande.

34 §³

För tillsyn över efterlevnaden av denna lag och föreskrifter meddelade med stöd av lagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utse fisketillsynsmän.

För kontroll av efterlevnaden av denna lag och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen samt föreskrifter om fisket i EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken har fisketillsynsman som förordnats därtill och annan befattningshavare hos Fiskeriverket, länsstyrelsen eller annan myndighet i vars uppgifter det ingår att övervaka efterlevnaden av bestämmelser om fiske rätt att

1. få tillträde till fartyg, fordon, områden, anläggningar, byggnader, lokaler och andra utrymmen där fisk och utrustning för fisket förvaras eller hanteras för att där göra de undersökningar och ta de prover som behövs för tillsynen utan att ersättning lämnas,

2. på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen, och

3. få den hjälp som behövs för tillsynen av den som är föremål för åtgärden.

En fisketillsynsman får även ges förordnande att ta egendom i beslag enligt 47 §.

Polismyndigheten skall på begäran lämna den hjälp som behövs vid tillsynen.

Vid tillsyn för kontroll av efterlevnaden av EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken gäller bestämmelserna i andra stycket också för EG:s institutioner och av institutionerna utsedda inspektörer.

Övervakningen av fisket i Torneälvens fiskeområde får utföras av gemensamma patruller bestående av en svensk och en finsk kontrollant. Vid gemensam övervakning i den svenska delen av fiskeområdet har behörig finsk personal observatörs status.

Behöriga övervakningsmyndigheter skall omedelbart meddela berörda polismyndigheter och fiskeövervakare i Finland om behövliga åtgärder, om de genom egna iakttagelser eller på grundval av tillförlitlig information får veta att det i den finska delen av fiskeområdet bedrivs fiske som står i strid med gränsövers överenskommelsen mellan Finland och Sverige och den därtill fogade fiskestadgan för Torneälvens fiskeområde eller föreskrifter med-

³ Senaste lydelse 2003:251.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

delade med stöd av 19 § tredje stycket, under sådana omständigheter att man kan utgå från att de berörda organen inte känner till det.

37 §⁴

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. utan lov fiskar i vatten där annan har enskild fiskerätt,
2. utan någon myndighets tillstånd enligt denna lag fiskar där sådant tillstånd behövs, eller
3. sätter ut eller placerar ett fiskeredskap eller en anordning i strid med vad som gäller om fiskådra

3. sätter ut eller placerar ett fiskeredskap eller en anordning i strid med vad som gäller om fiskådra *eller sådan fredningszon som avses i 17 § fjärde stycket*

döms till böter eller fängelse i högst ett år, om inte annat följer av 41 §. I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

⁴ Senaste lydelse 2003:251.

3 Ärendet och dess beredning

Sverige och Finland har en gränsälvöverenskommelse som träffades i september 1971 och som gäller som svensk lag sedan den 1 januari 1972.

Den 22 maj 1997 tillkallade regeringen en särskild utredare för att utreda och lämna förslag om hur det gränsöverskridande miljö-, vattenrätts- och fiskesamarbetet i det finsk-svenska gränsälvområdet i framtiden bör utformas (dir. 1997:79). I uppdraget ingick att lämna förslag till en modernisering och revidering av 1971 års gränsälvöverenskommelse och utreda alternativa former för det gränsöverskridande samarbetet i området. Utredaren, som antog namnet Gränsälvutredningen (M 1997:02), överlämnade den 17 mars 1998 betänkandet Det finsk-svenska gränsälv-samarbetet (SOU 1998:39). Utredningen inhämtade vid överläggningar synpunkter från den svenska delen av den Finsk-svenska gränsälvkommissionen, berörda kommuner, Fiskets Intresseförening i Tornedalen och Torne-Lainio-Muonio Älvars Förening. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 1*. Remissvaren och en sammanställning av dessa finns tillgängliga i Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet (dnr M1998/1012/Na).

Sedan gränsälvfrågan behandlats i arbetsgrupper (se avsnitt 4.3), inleddes i mars 2002 förhandlingar mellan Sverige och Finland om en reviderad gränsälvöverenskommelse. I anslutning till förhandlingsarbetet har synpunkter inhämtats från lokala organ och från Finsk-svenska gränsälvkommissionen. I juni 2002 arrangerade förhandlingsdelegationerna ett gemensamt informationsmöte i Torneå som var öppet för allmänheten.

Ett förslag till ny överenskommelse paraferades den 8 oktober 2004, varefter regeringen den 4 november 2004 beslutade att den framförhandlade överenskommelsen skall ingås, med förbehåll för riksdagens godkännande. Sverige och Finland undertecknade överenskommelsen den 22 december 2004.

En ny överenskommelse, i vilken vissa ändringar har gjorts i bestämmelserna på fiskeområdet, undertecknades den 3 mars 2006 och ersätter den tidigare. För svenskt vidkommande föranleddes ändringarna av Högsta domstolens dom den 9 februari 2005 i mål B 4466-02. Domen medförde att överenskommelsens ursprungliga bestämmelser om samarbetet om ytterligare föreskrifter om fiske kunde ifrågasättas. Överenskommelsen ändrades därför så att sådana ytterligare föreskrifter får meddelas av regeringarna eller den myndighet som respektive regering bestämmer.

Ett förslag till lag om gränsälvöverenskommelse mellan Finland och Sverige jämte följdändringar i miljöbalken och lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled har utarbetats inom Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet. Inom Jordbruksdepartementet har vidare förslag till lagar om ändring i fiskelagen (1993:787) och lagen (1957:390) om fiskearrenden utarbetats. Något särskilt remissförfarande beträffande den lagtekniska utformningen har inte ansetts nödvändigt, eftersom denna bygger på den nuvarande överenskommelsens genomförande med den ändring vad gäller fiskebestämmelserna som utredningen har föreslagit.

4 Bakgrund

4.1 Gällande gränsälvsöverenskommelse

Riksdagen godkände 1971 en överenskommelse mellan Sverige och Finland om det finsk-svenska gränsälvsområdet (gränsälvsöverenskommelsen). Med gränsälvarna menas de älvar i vilka gränsen mellan de båda länderna går. Överenskommelsen, som trädde i kraft den 1 januari 1972, gäller som svensk lag (se lagen [1971:850] med anledning av gränsälvsöverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland).

Gränsälvsöverenskommelsen innehåller bestämmelser om byggande i vatten och vattenreglering, om skydd mot vattenföroreningar och om fiske. Bestämmelser finns också om ersättningar, om handläggningsförfarandet samt om tillsyn, ansvar och straff. Vidare finns bestämmelser om att en särskild kommission, Finsk-svenska gränsälvscommissionen, skall tillämpa gränsälvsöverenskommelsen.

Gränsälvscommissionen har sex medlemmar av vilka Finlands och Sveriges regeringar utser vardera tre. För beslut i commissionen krävs majoritet i var och en av de nationella grupperna. Om sådan majoritet inte uppnås skall ärendet överlämnas för avgörande till regeringarna i Sverige och Finland. Det gäller dock inte ersättningsfrågor, där den mening gäller som omfattas av flertalet medlemmar från det land som en ersättningsfråga angår. Commissionen biträds av ett kansli som finns i Haparanda.

Det geografiska området för överenskommelsen (gränsälvsområdet) omfattar gränsälvarna – Könkämäälven och Muonioälven samt den del av Torneälven och de sjöar i vilka riksgränsen mellan Finland och Sverige går – med sidogrenar och tillflöden, Torneälvens mynningsgrenar och del av kustvattenområdet utanför Torneälvens mynning. Bestämmelserna om fiske omfattar dock inte de sjöar och vattendrag som är tillflöden till gränsälvarna och de täcker bara en del av kustvattenområdet.

Överenskommelsens bestämmelser om byggande i vatten, vattenreglering och skydd mot vattenförorening är en utförlig materiell reglering av dessa frågor i gränsälvsområdet. Överenskommelsen ersätter till stor del den nationella lagstiftningen, men nationell lagstiftning skall tillämpas när relevanta bestämmelser saknas i överenskommelsen.

Enligt bestämmelserna om fiske skall i älvsområdet finnas fiskådra i varje älvgren. Inom kustvattenområdet skall utöver fiskådra finnas fredningszoner. För fiskådra och fredningszoner gäller särskilda regler som syftar till att säkra fiskens gång. Fångst av lax och öring är förbjuden i de innersta delarna av kustvattenområdet. Gränsälvscommissionen kan meddela bestämmelser om samfällt fiske efter lax eller öring i älvsområdet och om att oberoende av riksgränsen upplåta rätt till fiske mot fiskekort.

I överenskommelsen finns ett allmänt stadgande om att de berörda vattenområdena skall nyttjas så att båda länderna får del av fördelarna av gränsvattendragen och gränsbygdens intressen främjas på bästa sätt. Särskild vikt skall fästas vid naturvårdsintresset. Så långt möjligt skall fiskbeståndet tryggas och förorening av vatten motverkas.

Gränsälvscommissionen har långtgående befogenheter. Den skall i de nationella myndigheternas ställe, med stöd i gränsälvsöverenskommelsen, självständigt besluta i tillstånds- och ersättningsfrågor i ärenden som rör byggande i vatten, vattenreglering och skydd mot vattenförorening. I vissa avseenden får kommissionen besluta om föreskrifter på fiskeområdet. För Sveriges del innebär detta att kommissionen i gränsälvsområdet svarar för uppgifter som annars åligger miljödomstol, Fiskeriverket, länsstyrelsen med dess miljöprövningsdelegation eller kommunal nämnd. Kommissionen skall utöva tillsyn i samråd med vederbörande nationella myndigheter. Kommissionen har även vissa administrativa funktioner, bland annat beträffande fisket. Gränsälvscommissionens beslut kan överklagas endast i ersättningsfrågor. Beslut i övriga frågor vinner omedelbart laga kraft. Kommissionens befogenheter inskränks av regler om underställning till båda regeringarna av viktigare tillstånds- och fiskefrågor och om att vissa beslut i fiskefrågor skall stadfästas av båda regeringarna.

Kommissionens ärendetyper är av två slag, mål och ärenden. Till målen hör frågor om byggande i vatten, frågor om vattenförorening och frågor om utsättande av fasta fiskeverk. Detsamma gäller frågor om ersättning för ianspråktagen egendom, skada, förlust eller intrång. Andra frågor som kommissionen skall pröva behandlas som ärenden. Till ärendena hör främst frågor om fiske.

Den till gränsälvsöverenskommelsen fogade fiskestadgan för Torne älvs fiskeområde ändrades 1987 genom en överenskommelse mellan regeringarna. Ändringen innebar att rätten att föreskriva om visst fiskeförbud och förbud mot vissa fiskeredskap överläts till gränsälvscommissionen. Ändringen genomfördes genom förordningen (1987:976) om ändring i kungörelsen (1971:1018) om tillämpning av stadgan för fisket inom Torne älvs fiskeområde. Sedan Högsta domstolen förklarar att förfarandet stred mot regeringsformens föreskrifter om överlåtelse av befogenhet till mellanfolklig organisation suspenderades tillämpningen av den ändrade bestämmelsen (se NJA 1996 s. 370). Regeringen har sedan dess utfärdat föreskrifter av det ifrågavarande slaget med stöd av lagen (1997:201) om befogenhet att besluta om fisket inom Torne älvs fiskeområde.

4.2 Krav i ramdirektivet för vatten

Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (EGT L 327, 22.12.2000, s. 1, Celex 32000 L0060), det s.k. ramdirektivet för vatten, skall ett avrinningsområde som täcker mer än ett medlemslands territorium hänföras till ett internationellt avrinningsdistrikt. Inom avrinningsområden där vattenanvändningen kan få gränsöverskridande effekter bör berörda medlemsländer samordna arbetet för att nå de miljömål som har ställts upp genom direktivet.

De berörda länderna skall se till att i synnerhet åtgärdsprogram för att uppnå miljömålen enligt direktivet samordnas för hela det internationella avrinningsdistriktet. Länderna skall också säkerställa samordning i syfte att utarbeta en gemensam förvaltningsplan för det internationella avrin-

ningsdistriktet. För dessa frågor skall lämpliga administrativa arrangemang säkerställas.

För att ramdirektivets krav skall uppfyllas med avseende på Torneälvens internationella avrinningsdistrikt, behövs ett mer omfattande samarbete än tidigare mellan Sverige och Finland i frågor om vattenmiljö och vattenhushållning. De svenska och finska förhandlingsgrupper som arbetade med frågan om en ny finsk-svensk gränsälvsöverenskommelse föreslog att det i avvaktan på att förhandlingarna slutfördes skulle ingås ett särskilt avtal mellan Sverige och Finland om inrättandet av ett gemensamt svensk-finskt avrinningsdistrikt enligt ramdirektivets krav. Ett sådant avtal ingicks genom skriftväxling mellan Sverige och Finland den 3 oktober 2003 (SÖ 2003:26).

Ramdirektivet i övrigt har genomförts i Sverige (se prop. 2003/04:2 och prop. 2003/04:57 samt förordningen [2004:660] om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön).

4.3 Arbetsgrupper

4.3.1 Den finska Arbetsgruppen för Torne älv

I Finland har en arbetsgrupp, Arbetsgruppen för Torne älv, haft i uppdrag att förbereda Finlands åsikter inför förhandlingar med Sverige om en reformering av gränsälvsöverenskommelsen. Fiskefrågorna i gränsälvsöverenskommelsen ingick dock inte i arbetsgruppens uppgifter. De har beretts av de finska och svenska fiskemyndigheterna samt företrädare för Jordbruksdepartementet i Sverige. Arbetsgruppen har, i en särskild samarbetsgrupp, haft informella överläggningar med företrädare för svenska departement, främst Miljödepartementet, och Länsstyrelsen i Norrbottens län (se avsnitt 4.3.2). Arbetsgruppen har redovisat sitt arbete i en promemoria (Arbetsgruppspromemoria JSM 2002:1 b, Slutrapport av arbetsgruppen för Torne älv, Helsingfors 2002, Jord- och skogsbruksministeriet).

Med anledning av de förändringar som har skett av den finska och svenska lagstiftningen samt för att leva upp till nya internationella bestämmelser måste enligt arbetsgruppen en ny gränsälvsöverenskommelse utarbetas. Gränsälvsarbetet bör utvecklas och fördjupas varvid speciell uppmärksamhet skall fästas vid lokala möjligheter att delta i gränsälvsarbetet.

Genom en ny överenskommelse bör enligt arbetsgruppen skapas förutsättningar för att i Torneälvens avrinningsområde uppfylla de krav som ställs av ramdirektivet för vatten. Att genomföra de av direktivet ålagda uppgifterna inom det gemensamma avrinningsområdet lämpar sig enligt arbetsgruppen inte för gränsälvskommissionen i dess nuvarande form. Det bedöms inte heller motiverat att behålla en kommission för tillståndsfrågor och inrätta en annan för andra vattenfrågor.

Arbetsgruppens slutsats var att den tillståndsprovning som nu görs av gränsälvskommissionen bör övertas av de nationella provningssystemen. Man bör så långt möjligt säkerställa att medborgarna på bägge sidor av gränsen behandlas jämnt i tillståndsfrågor. Arbetsgruppen ansåg det motiverat att som nu behandla vatten- och fiskefrågor i samma överens-

kommelse. Sambandet mellan fiskefrågor och vatten- och miljöskyddsfrågor har förstärkts genom EG-lagstiftningen. I den nya överenskommelsen bör enligt arbetsgruppen också skapas förutsättningar för gemensamma åtgärder för översvänningsbekämpning.

Genom den nya gränsälvsöverenskommelsen bör enligt arbetsgruppen inrättas ett samarbetsorgan som skall ha till uppgift att utveckla gränsälvsarbetet. Organet bör inom Torneälvens avrinningsområde samordna de uppgifter som följer av ramdirektivet för vatten. I tillståndsfrågor som behandlas i nationell ordning och påverkar gränsälvarna bör samarbetsorganet ges rätt att avge utlåtanden och att överklaga.

Remissynpunkter

Vid remissbehandlingen av den finska arbetsgruppens förslag lämnades synpunkter av *justitieministeriet, inrikesministeriet, miljöministeriet, Lapplands miljöcentral, Lapplands länsstyrelse, Norra Finlands miljötillståndsverk, Lapplands förbund, Tornedalsrådet, Finsk-svenska gränsälvscommissionen* och *Sametinget*.

Yttrandena var allmänt sett mycket positiva. *Gränsälvscommissionen* underströk betydelsen av att en ny gränsälvsöverenskommelse innehåller bestämmelser som i gränsälvsområdet säkerställer information och hörande samt att synpunkter av betydelse för gränsbygden beaktas.

I remissvaren betonades behovet av att inleda förhandlingar med Sverige om att revidera gränsälvsöverenskommelsen.

4.3.2 Den finsk-svenska samarbetsgruppen

De informella överläggningar i en särskild samarbetsgrupp som Arbetsgruppen för Torne älv hade med svenska tjänstemän från främst Miljödepartementet och Länsstyrelsen i Norrbottens län sammanfattas i en bilaga till arbetsgruppens rapport.

I samarbetsgruppen var man överens om att det är möjligt att avvara den särskilda regleringen i gränsälvsområdet av frågor om byggande i vatten och vattenföroreningar. Sådana frågor bör kunna prövas i de normala nationella förfarandena och gränsälvscommissionen bör avvecklas som tillståndsgivande organ. Samarbetsgruppen slog samtidigt fast att samarbete mellan länderna i dessa frågor kommer att vara viktigt även om prövningen förs över till nationella förfaranden.

Mot bakgrund av de krav på samordning som ställs i ramdirektivet för vatten enades man i samarbetsgruppen om att någon form av samarbetsorgan bör inrättas. Huvuduppgiften för samarbetsorganet skulle vara att säkerställa samordning av arbetet i Sverige och Finland med en förvaltningsplan för det internationella avrinningsdistriktet, som ramdirektivet kräver. Samarbetsorganet bör också ges rätt att yttra sig i tillståndsärenden motsvarande dem som nu handläggs av gränsälvscommissionen. Vidare bör samarbetsorganet få möjlighet att yttra sig i övriga ärenden som kan komma att påverka miljöförhållandena inom de områden som överenskommelsen omfattar.

Samarbetsgruppen inhämtade synpunkter på arbetet från berörda parter vid ett möte i Övertorneå i augusti 2000.

5 Den nya finsk-svenska gränsälvsöverenskommelsen

Sveriges och Finlands regeringar har fört förhandlingar om att ersätta 1971 års gränsälvsöverenskommelse med en ny överenskommelse. Förhandlingarna har skett mot bakgrund av grundliga utredningar i båda länderna och har haft som mål att anpassa gränsälvsarbetet till den utveckling på miljö-, vattenrätts- och fiskeområdet som har ägt rum de senaste decennierna. Resultatet av förhandlingarna är en ny gränsälvsöverenskommelse.

Gränsälvsöverenskommelsen inleds med hänvisningar till de principer och rättsakter inom den internationella vattenrättens område som bedöms vara av särskild betydelse för de frågor som behandlas i överenskommelsen. Överenskommelsens bestämmelser redovisas i avdelningar som innehåller allmänna bestämmelser, bestämmelser om samarbete mellan länderna, bestämmelser om det mellanstatliga samarbetsorganet (Finsk-svenska gränsälvscommissionen), bestämmelser om verksamheter och åtgärder som kan orsaka gränsöverskridande verkningar och grundläggande bestämmelser om fiske. Avslutningsvis finns en avdelning med slutbestämmelser.

En administrativ stadga för gränsälvscommissionen är en integrerad del av gränsälvsöverenskommelsen. En stadga med närmare bestämmelser om fisket är likaså en integrerad del av överenskommelsen.

De enskilda artiklarna i gränsälvsöverenskommelsen och bestämmelserna i de två stadgorna kommenteras närmare i det följande.

Allmänna bestämmelser

De allmänna bestämmelserna grundas på de allmänna stadganden som finns i 1971 års gränsälvsöverenskommelse. Vidare skapar de allmänna bestämmelserna förutsättningar för att uppfylla de krav som ställs i ramdirektivet för vatten.

Det avrinningsområde inom vilket gränsälvsöverenskommelsen skall tillämpas har i stort sett samma avgränsning som enligt 1971 års gränsälvsöverenskommelse. Kustvattenområdet är dock större än det som avgränsas i den nuvarande överenskommelsen och har anpassats till den definition av kustvattenbegreppet som finns i ramdirektivet för vatten. Områdenas huvudsakliga avgränsning illustreras av en karta som bifogas överenskommelsen. De avgränsade områdena på land och till havs utgör tillsammans ett finsk-svenskt avrinningsdistrikt i enlighet med vad som föreskrivs i ramdirektivet för vatten. För fisket gäller ett särskilt tillämpningsområde.

I överensstämmelse med vad som sägs i 1971 års gränsälvsöverenskommelse skall den nya överenskommelsen för såväl Sverige som Finland trygga ett skäligt nyttjande av gränsälvarna på ett sätt som främjar gränsregionen. Ett nytt syfte med överenskommelsen är att förebygga översvämnings- och miljöolyckor. Ett nytt syfte är också att mellan länderna samordna det arbete som behövs för att i avrinningsdistriktet uppnå de mål som bestäms för vattnets kvalitet och nyttjande. Syftet är vidare att också i övrigt främja samarbetet i fiske- och vattenfrågor. Genom överenskommelsen skall vidare inrättas ett för Sverige

och Finland gemensamt organ för det samarbete som behövs för att uppnå överenskommelsens syfte.

I likhet med vad som stadgas i 1971 års gränsälvsöverenskommelse finns i den nya överenskommelsen bestämmelser för gränsälvarna om ländernas lika rätt till vattnet, om nyttjande av vattenområde för vissa anordningar oberoende av riksgränsen, om rätt att ta vatten och is för husbehov och om rätt att färdas fritt.

Samarbete mellan länderna

Svenska och finska myndigheter skall ha som målsättning att upprätta gemensamma program och planer för att uppfylla gränsälvsöverenskommelsens syften. De nationella kvalitetsmålen för gränsälvarna skall samordnas så långt möjligt.

Företrädare för myndigheter som deltar i översvänningsbekämpning får, efter samtycke av det andra landet, överskrida riksgränsen när det är nödvändigt för att avvärja överhängande risk för skador vid gränsälvarna.

I likhet med vad som gäller enligt 1971 års gränsälvsöverenskommelse skall vattenföringen övervakas där Tärendöälven lämnar Torneälven.

Mellanstatligt samarbetsorgan

För att fullgöra uppgifter i enlighet med gränsälvsöverenskommelsen upprättas genom överenskommelsen ett mellanstatligt samarbetsorgan. Samarbetsorganet ges samma namn som den nuvarande kommissionen, Finsk-svenska gränsälvscommissionen. En administrativ stadga för kommissionen är en integrerad del av överenskommelsen.

Liksom nu skall Sverige respektive Finland utse tre ledamöter till kommissionen. Ordförandeskapet skall växla kalenderårsvis. Till kommissionen kan knytas sakkunniga för att biträda kommissionen.

Den nya gränsälvscommissionen skall, till skillnad från den nuvarande, inte ha någon beslutanderätt i miljö- eller fiskefrågor, utan skall i stället svara för en rad uppgifter i syfte att stärka samarbetet mellan länderna i sådana frågor som omfattas av gränsälvsöverenskommelsen. Sålunda skall kommissionen utveckla samarbetet i avrinningsdistriktet och främja samverkan mellan de båda ländernas myndigheter för att samordna de program, planer och åtgärder vars syfte är att uppnå fastlagda mål för vattenkvaliteten och följa vattenstatusen. Vidare skall kommissionen främja samordningen av arbete med planer för att förebygga översvännings- och miljöolyckor i gränsälvarna och arbete med naturskyddsplaner för gränsälvarna. Beträffande program och planer som rör avrinningsdistriktet skall kommissionen ansvara för att det lämnas för länderna gemensam information och för att det hålls gemensamma informationsmöten.

På kommissionen läggs en skyldighet att antingen tillstyrka eller avstyrka sådana program och planer som upprättas för avrinningsdistriktet.

Kommissionen skall uppmärksamma regeringarna på behov av sådana ändringar i gränsälvsöverenskommelsen som tillämpningen av överenskommelsen och praxis i tillståndsärenden hos de nationella domstolarna och myndigheterna kan ge upphov till.

I frågor som hör till vatten- och miljölagstiftningen och som kan påverka gränsälvarnas eller kustvattenområdenas status eller nyttjande ges kommissionen rätt att yttra sig i tillståndsärenden, överklaga beslut i så-

dana ärenden och framställa om rättelse av överträdelse av tillståndsbeslut eller bestämmelse i författning. Kommissionen ges också rätt att lämna förslag och utlåtanden i andra ärenden som rör vattenfrågor i avrinningsdistriktet.

Kommissionen ges rätt till information från myndigheterna i Sverige och Finland om arbetet med program och planer för avrinningsdistriktet. Vidare åläggs domstolar och myndigheter att lämna information till kommissionen om sådana ärenden och beslut beträffande vilka kommissionen har givits befogenheter.

För handlingar som finns hos kommissionen gäller offentlighetsprincipen, dvs. envar har rätt att ta del av handlingarna.

Kostnaderna för kommissionens verksamhet skall delas lika mellan Sverige och Finland.

Verksamheter med gränsöverskridande verkningar

För verksamheter och åtgärder i avrinningsdistriktet som kan orsaka gränsöverskridande verkningar för vattnets status eller nyttjande ersätter bestämmelser i överenskommelsen bestämmelserna i den s.k. nordiska miljöskyddskonventionen (se lagen [1974:268] med anledning av miljöskyddskonventionen den 19 februari 1974 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige). När tillåtligheten eller tillstånd för en sådan verksamhet eller åtgärd prövas skall verkningar på den andra sidan nationsgränsen beaktas på samma sätt som motsvarande verkningar i det egna landet. Den som berörs eller kan beröras av en sådan verkning skall ha samma rättigheter som sakägare i landet där verksamheten eller åtgärden utförs. Detsamma gäller för talan om ersättning för skada.

Även andra som har rätt att i det egna landet föra talan eller yttra sig i ifrågavarande slag av ärenden skall ha motsvarande rätt i det andra landet, i enlighet med det landets lagstiftning.

I varje land skall utses en myndighet som i det andra landet skall bevaka de allmänna intressena i ärenden om verksamheter eller åtgärder som kan orsaka gränsöverskridande verkningar. Denna s.k. bevakningsmyndighet ges rätt att begära utredning samt att bli hörd, föra talan och överklaga i samma utsträckning som myndighet eller annan företrädare för allmänna miljöintressen i det andra landet.

Domstol eller myndighet som prövar verksamhet eller åtgärd som kan ha gränsöverskridande verkningar för vattnet skall underrätta bevakningsmyndigheten i det andra landet om ärende som kommer in och informera om domar och beslut. Bevakningsmyndigheten skall svara för kungörelse, delgivning och kallelse i det egna landet.

Om det är nödvändigt för att i ett ärende bedöma de gränsöverskridande verkningarna får en domstol eller myndighet förrätta syn i det andra landet efter medgivande av och i samverkan med det landets bevakningsmyndighet.

Tillstånd får inte ges till vattenföretag som väsentligt kan påverka vattenförhållandena i en gränsälv utan föregående överläggningar mellan den svenska och den finska regeringen.

När tillstånd för en verksamhet eller åtgärd i en gränsälv krävs i både Sverige och Finland skall respektive domstol eller myndighet sträva efter att behandla ansökningarna samtidigt samt informera varandra om handläggningen och om beslut i ärendet. Verksamheten eller åtgärden får inte

påbörjas i något av länderna förrän alla för ett tillstånd nödvändiga domar och beslut finns och har vunnit laga kraft i minst ett av länderna.

Tillståndsprövande domstol eller myndighet skall ansvara för att de som berörs under handläggningens gång ges tillräcklig information på såväl svenska som finska samt svara för att sammanfattningar av tillståndsansökan och dom eller beslut finns på bägge språken. Domstolen eller myndigheten skall också svara för att ansökningshandlingarna i nödvändig utsträckning finns på svenska och finska.

Fiskebestämmelser

Överenskommelsens och fiskestadgans bestämmelser om fiske gäller i ett särskilt tillämpningsområde, benämnt Torneälvens fiskeområde. Detta omfattar i likhet med vad som gällt enligt 1971 års gränsälvsöverenskommelse såväl de s.k. gränsälvarna som ett område i havet. Såvitt gäller fiskeområdets utsträckning i gränsälvsområdet har båda länderna gjort bedömningen att utsträckningen inte behöver förändras i förhållande till vad som har gällt enligt 1971 års överenskommelse. Fiskeområdet kommer därför i denna del även i framtiden att omfatta gränsälvarna Kōnkämä och Muonio och den del av Torneälven och de sjöar som utgör riksgräns, vattendrag som är sidogrenar till gränsälvarna samt Torneälvens mynningsgrenar. Den del av fiskeområdet som ligger i Bottenviken på den svenska sidan av riksgränsen är däremot betydligt mindre i den nya överenskommelsen än i den tidigare. Tillämpningsområdet för fiskebestämmelserna i havet kommer därför att vara ungefär lika stort i båda länderna.

I överenskommelsen finns de grundläggande bestämmelserna om regleringen av fisket i Torneälvens fiskeområde. Närmare bestämmelser om fisket finns i en bilaga till överenskommelsen, Fiskestadga för Torneälvens fiskeområde, som är en integrerad del av överenskommelsen. I överenskommelsen finns en från svensk rätt avvikande bestämmelse om fiskådra. Genom överenskommelsen förpliktar sig parterna att även utanför fiskeområdet upprätthålla ett regelverk med syfte att främja fiskbestånden. I en särskild artikel hänvisas till att det i fiskestadgan anges vilka myndigheter som skall förvalta fisket och utfärda ytterligare föreskrifter m.m. och att den nya gränsälvskommissionen skall ha rätt att utlåta sig över förslag till beslut. Parterna åtar sig att samarbeta om forskning och statistik samt att skydda fiskbestånden mot sjukdomar och inplantering av fisk som är främmande för området. Vidare föreskrivs att nationella bestämmelser om brott mot fiskelagstiftningen skall tillämpas på brott mot överenskommelsens och stadgans fiskebestämmelser och på bestämmelser som givits med stöd av överenskommelsen.

Slutbestämmelser

Tvist mellan länderna om tolkningen eller tillämpningen av överenskommelsen skall lösas på det sätt som länderna enas om. Om ett av länderna begär förhandling skall förhandlingar inledas inom tre månader.

På begäran av ett av länderna skall man, senast inom tre månader, mötas för att se över överenskommelsens tillämpning. Överenskommelsen med bilagor kan ändras genom överenskommelse mellan länderna. Vartdera landet kan säga upp överenskommelsen. En uppsägning träder i kraft tolv månader efter det att ett skriftligt meddelande om uppsägning

har mottagits av det andra landet. I händelse av uppsägning skall länderna säkerställa att de kan uppfylla sina internationella förpliktelser.

När överenskommelsen träder i kraft upphör Överenskommelsen mellan Republiken Finland och Konungariket Sverige om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar av den 17 februari 1949, Gränsälvsöverenskommelsen mellan Sverige och Finland av den 16 september 1971 (1971 års överenskommelse) och Avtalet mellan Republiken Finland och Konungariket Sverige om inrättandet av ett gemensamt avrinningsdistrikt av den 3 oktober 2003 (SÖ 3003:26).

När överenskommelsen träder i kraft skall de ärenden som är anhängiggjorda hos den nuvarande gränsälvscommissionen överlämnas till domstol eller myndighet i det land som berörs. I ärenden där underrättelse och kungörelse har skett enligt bestämmelserna i 1971 års överenskommelse när den nya överenskommelsen träder i kraft skall de materiella reglerna i 1971 års överenskommelse gälla. I övrigt skall nationella bestämmelser tillämpas.

Tillstånd som har meddelats med stöd av 1971 års överenskommelse skall fortsätta att gälla som om de var meddelade med stöd av nationell lagstiftning. Bestämmelserna i den lagstiftningen skall tillämpas vid omprövning och tillsyn.

Den som bryter mot bestämmelser i tillstånd meddelade med stöd av 1971 års överenskommelse innan den nya överenskommelsen har trätt i kraft skall dömas till ansvar enligt då gällande lag. Den som bryter mot bestämmelser i ett sådant tillstånd efter det att den nya överenskommelsen har trätt i kraft skall dömas till ansvar enligt gällande lag.

De medel som influtit från försäljning av fiskekort enligt beslut av 1971 års Finsk-svenska gränsälvscommission skall överföras till Lapplands arbetskrafts- och näringscentral och Fiskeriverket när överenskommelsen träder i kraft. Övriga tillgångar skall med avdrag för skulder överföras till den nya commissionen när överenskommelse träder i kraft. Från samma tidpunkt skall i tillståndsbeslut fastställda avgifter till Finsk-svenska gränsälvscommission betalas till den nya commissionen.

De handlingar som finns hos 1971 års Finsk-svenska gränsälvscommission skall överlämnas till den nya commissionen.

Avslutningsvis framgår av slutbestämmelserna att överenskommelsen träder i kraft tre månader efter det att Sverige och Finland har underrättat varandra om att nödvändiga konstitutionella krav är uppfyllda.

Den administrativa stadgan

Den administrativa stadgan för den Finsk-svenska gränsälvscommissionen innehåller bestämmelser om hur commissionens verksamhet skall organiseras.

Commissionens kansli skall ligga i gränsbygden. Commissionen skall ha en sekreterare och kan anlita biträdande sekreterare och annan kanslipersonal.

Commissionen är beslutför när samtliga sex ledamöter är närvarande. För att kunna fatta ett beslut måste minst två ledamöter från vardera landet vara eniga. Om commissionen inte inom utsatt tid kan tillstyrka eller avstyrka program och planer för avrinningsdistriktet skall berörda myndigheter underrättas.

I den administrativa stadgan finns bestämmelser om hur kommissionens arbete skall organiseras och om ersättningar och tjänstevillkor för kommissionens ledamöter och sakkunniga samt för personalen.

Kommissionen skall till Sverige och Finland lämna ett förslag till budget för nästkommande kalenderår. Revisionsberättelse och årsberättelse skall lämnas årligen.

Kommissionens kansli skall vara öppet för allmänheten på bestämda tider. Handlingar som lämnas in till kommissionen skall vara på ett språk som enskilda har rätt att använda i kontakter med myndigheter i respektive land. Kommissionen skall ansvara för de översättningar av handlingar som behöver göras. Vid behov skall kommissionen upprätta protokoll på såväl svenska som finska.

En arbetsordning skall fastställas av kommissionen själv.

Fiskestadgan

Fiskestadgan utgör en integrerad del av gränsälvöverenskommelsen och har således samma traktaträttsliga status som denna. Den innehåller regler för fisket inom Torneälvens fiskeområde.

Fiskeområdet delas i stadgan upp i två delar, älvområdet, som utgörs av området norr om en bestämd linje, och havsområdet, som ligger söder om linjen.

I havsområdet finns fredningszoner, vars läge närmare anges i stadgan genom koordinater. I zonerna gäller särskilda restriktioner vid fiske.

Nationella regler om fiskevårdsavgift gäller vid fiske i fiskeområdet.

I stadgan finns ett antal detaljbestämmelser om fisket. Sålunda anges vilka fiskeredskap som får användas vid fiske efter lax, öring och andra fiskarter och vilka fiskeredskap och fiskemetoder som det råder totalt förbud mot. Vidare finns bestämmelser om utformningen av fiskeredskap beträffande garnmaterial, maskstorlek och längden på garnredskap. I stadgan återfinns vidare det grundläggande förbudet mot fiske efter lax och öring samt de undantag som gäller från förbudet och övriga bestämmelser om fiskesäsongen i älvområdet och havsområdet. För vissa fiskarter anges minimimått. Det finns också särskilda bestämmelser om spöfiske.

Vidare anges att regeringarna eller de myndigheter som respektive regering utser får avtala om kompletterande bestämmelser om fisketider, tillåtna redskap och det antal redskap som får användas samt under vilka förutsättningar detta får ske.

I stadgan anges vilka nationella myndigheter som i övrigt skall ansvara för förvaltningen av fisket i området, nämligen i Sverige Fiskeriverket och i Finland Lapplands arbetskrafts- och näringscentral. Dessa myndigheter får avtala om upplåtelse mot fiskekort av rätt till fiske efter lax eller öring. Tillstånd till fiskeuppvisningar och fisketävlingar samt fiske för vetenskapliga ändamål får beviljas av var och en av myndigheterna efter överenskommelse med det andra landets myndighet. Myndigheterna kan vidare om det finns särskilda skäl besluta om dispens i det enskilda fallet från förbudet mot att fiska från båt med användning av motor. Dispensmöjligheten är avsedd att kunna användas bl.a. för att möjliggöra fiske för funktionshindrade.

För övervakning av fisket ansvarar Fiskeriverket och Lapplands arbetskrafts- och näringscentral samt de övriga nationella organ som kontrol-

lerar fisket. För den fysiska kontrollen i Sverige till sjöss och vid landning svarar Kustbevakningen.

Det får inrättas gemensamma övervakningspatruller, bestående av behöriga kontrollanter från de båda länderna. När övervakningen sker i det ena landet har det andra landets behöriga personal observatörsstatus.

Kontrollpersonalen åläggs en ömsesidig underrättelseskyldighet i de fall de får veta att otillåtet fiske bedrivs i den andra statens vatten.

Nationell fiskelagstiftning gäller i fiskeområdet, om inte särskilda regler finns i stadgan.

6 Lag om gränsälvsoverenskommelse mellan Finland och Sverige

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner den nya gränsälvsoverenskommelsen mellan Finland och Sverige.

Överenskommelsen skall, utom såvitt avser fem artiklar om fiske och fiskestadgan, införlivas i svensk rätt genom en särskild lag som innebär att överenskommelsen gäller som lag i Sverige.

Utredningens förslag i fråga om den nya gränsälvsoverenskommelsens innehåll överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Ramdirektivet för vatten ingick inte i förutsättningarna för utredningen, varför dess förslag inte omfattade de nu föreslagna bestämmelserna om fördjupad samordning och en ny gränsälvskommission.

Remissinstanserna är eniga om att en revidering av gränsälvsoverenskommelsen är nödvändig. De flesta har förordat den av utredningen rekommenderade formen för en ny gränsälvsoverenskommelse. *Finsk-svenska gränsälvskommissionen*, *Kiruna kommun* och *Torne-Lainio-Muonio Älvars Förening* har dock anfört att man inte behöver avskaffa gränsälvskommissionen. Den sistnämnda åsikten har upprepats under den fortsatta handläggningen av ärendet, senast av *Tornedalsrådet* som har anfört att kommissionen är viktig för Tornedalen såsom en garant för obyråkratisk, snabb och likvärdig behandling av tillståndsfrågor på båda sidor om riksgränsen och därför bör ha kvar sina befogenheter kompletterade med ett system för överprövning.

Skälen för regeringens förslag

Den nu gällande gränsälvsoverenskommelsen har varit oförändrad sedan tillkomsten 1971, förutom mindre ändringar i fiskestadgan. Den nationella lagstiftningen i frågor som överenskommelsen reglerar har i både Sverige och Finland ändrats betydligt. Det gäller också det internationella regelverket. Gränsälvsoverenskommelsen är därför omodern och strider i vissa avseenden mot internationell rätt, främst EG-rätten. Därtill kan överenskommelsen innebära hinder för att tillämpa den nationella lagstiftningen om det i samma fråga finns bestämmelser i överenskommelsen. Vad gäller frågor om såväl byggande i vatten och vattenföroreningar som fiske finns det nationella föreskrifter som är mer långtgående än gränsälvsoverenskommelsens motsvarande bestämmelser. Dessa omständigheter, särskilt nödvändigheten att fullt ut genomföra

EG:s lagstiftning i gränsälvsområdet, gör att en ändring av överenskommelsen är angelägen. Regeringarna i Sverige och Finland är överens om detta.

Regeringen delar Gränsälvsutredningens bedömning att det också framgent behövs någon form av överenskommelse mellan Sverige och Finland med gemensamma bestämmelser för gränsälvsområdet. Det är dock svårt att hålla ett detaljerat särskilt regelverk för gränsälvsområdet levande i förhållande till den utveckling som sker inom de berörda rättsområdena. Detta gäller såväl i förhållande till nationella bestämmelser som fortlöpande tillkommer som i förhållande till internationella åtaganden som Sverige respektive Finland förbinder sig att uppfylla.

Lagstiftningen om och synen på de frågor som gränsälvsöverenskommelsen omfattar har blivit mer samstämd mellan Sverige och Finland än vad som var fallet när 1971 års överenskommelse kom till. Det är en följd av bland annat internationella överenskommelser och konventioner där både Sverige och Finland är parter. Sverige och Finland blev båda EU-medlemmar 1995. Särskilt EG-rätten har inom såväl miljö- som fiskeområdet i hög grad påverkat förutsättningarna för den nationella lagstiftningen. Det kan förväntas att gemenskapslagstiftningen även i fortsättningen kommer att medföra att bestämmelserna i de bägge länderna inom berörda rättsområden blir alltmer likvärdiga.

De sålunda ändrade förutsättningarna innebär ett mindre behov av särskilda regler för gränsälvsområdet i frågor som är av gemensamt intresse för de båda länderna.

En gemensam utgångspunkt för Sverige och Finland har varit att den nya överenskommelsens övergripande syfte skall vara att främja samarbetet mellan länderna för att trygga nyttjandet av gränsälvarna så att båda länderna kan tillgodogöra sig vattendragen på ett skäligt sätt och så att gränsregionens intressen främjas. Detta är i linje med den gällande gränsälvsöverenskommelsen. Vidare skall förutsättningar skapas för att samordna de åtgärder som kan behövas för att i gränsälvsområdet uppnå angivna mål för vattnets kvalitet och hållbara nyttjande.

För sådana frågor som rör byggande i vatten och vattenföreningar är lagstiftningen i Sverige respektive Finland i hög grad likvärdig. Regeringen bedömer att det kommer att vara fallet även i fortsättningen. Prövningen av en åtgärd eller verksamhet bör därför, på respektive lands sida i gränsälvsområdet, kunna göras i huvudsak med tillämpning av de nationella bestämmelserna och av en nationell domstol eller myndighet. Detta innebär att det inte längre finns behov av att överlåta någon beslutanderätt i dessa frågor till ett särskilt organ, såsom fallet har varit med den nuvarande gränsälvscommissionen.

Den nuvarande gränsälvscommissionens beslut kan överklagas endast vad avser frågor om ersättning. Beslut i övriga frågor vinner omedelbart laga kraft. Någon sådan inskränkning gäller inte för motsvarande beslut meddelade i övriga landet. En överföring av prövningen till nationella instanser innebär ett enhetligt och likformigt förfarande i hela landet med oinskränkta möjligheter att överklaga beslut till högre instans, vilket förenklar för allmänheten och ökar förutsägbarheten. Prövningen blir också mer allsidig eftersom all miljöpåverkan prövas i ett sammanhang. Avståndet mellan allmänheten och beslutsfattarna minskar då prövningsärenden i första instans förs över till kommuner eller länsstyrelsen.

För att i gränsälvområdet reglera förhållanden av gränsöverskridande karaktär behöver det dock finnas vissa för Sverige och Finland gemensamma bestämmelser såsom t.ex. om att verkningar av en viss verksamhet eller åtgärd beaktas på samma sätt på båda sidor om nationsgränsen och att sakägare, oberoende av land, har samma rättigheter.

Även om gränsälvkommissionen inte behöver finnas kvar som ett tillståndsgivande organ, är Sverige och Finland överens om att ett gemensamt samarbetsorgan bör finnas för gränsälvområdet. En avsikt med ett sådant organ är att säkerställa att gränsbygdens intressen kan föras fram. Samarbetsorganet bör därför ges rätt att yttra sig i ärenden som motsvarar dem som i dag handläggs av gränsälvkommissionen och att överklaga de nationella domstolarnas och myndigheternas beslut i sådana ärenden. Samarbetsorganet bör även bevaka tillämpningen av gränsälvöverenskommelsen och följa upp bestämmelser och tillstånd som gäller inom gränsälvområdet. Några beslutsfunktioner behöver det nya organet däremot inte ha, till skillnad från den nuvarande gränsälvkommissionen.

Internationella åtaganden

En utgångspunkt i arbetet med den nya gränsälvöverenskommelsen har varit att den skall vara anpassad till gjorda internationella åtaganden och inte utgöra något hinder för tillämpningen av tillkommande direktiv och konventioner.

Enligt ramdirektivet för vatten (se avsnitt 4.2) skall ett avrinningsområde som täcker mer än ett medlemslands territorium hänföras till ett internationellt avrinningsdistrikt. Direktivets krav beträffande Torneälvens avrinningsområde förutsätter därmed ett mera omfattande samarbete än hittills mellan Sverige och Finland. I förhandlingsarbetet har det varit en för Sverige och Finland gemensam utgångspunkt att i en ny gränsälvöverenskommelse reglera vad som enligt ramdirektivet för vatten rör ländernas särskilda skyldigheter i det internationella avrinningsdistriktet. Det tidigare nämnda gemensamma samarbetsorganet bör ha som uppgift att medverka i den samordning mellan länderna av åtgärdsprogram och förvaltningsplaner som följer av direktivet.

Rådets direktiv 96/61/EG av den 24 september 1996 om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar (EGT L 257, 10.10.1996, s. 26, Celex 31996L0061), det s.k. IPPC-direktivet, föreskriver samordnad prövning av alla utsläpp från vissa större anläggningar. Eftersom den gällande gränsälvöverenskommelsen föreskriver särskild prövning av utsläpp till vatten måste övriga utsläpp prövas i annan ordning, vilket alltså inte är förenligt med IPPC-direktivet. Direktivet innehåller också bestämmelser om att samråd mellan berörda länder bör organiseras rörande tillståndsansökningar för anläggningar som kan medföra betydande negativ miljöpåverkan i en annan medlemsstat. Samråd skall ske enligt principen om ömsesidig och lika behandling. Det är osäkert om tillämpningen av den gällande gränsälvöverenskommelsen uppfyller direktivets krav i detta avseende. Att i enlighet med den nya gränsälvöverenskommelsen tillämpa de nationella prövningsreglerna, som är anpassade till direktivet, löser dessa problem.

Enligt rådets direktiv 85/337/EEG av den 27 juni 1985 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (EGT L 175, 5.7.1985, s. 40, Celex 31985L0337), det s.k. MKB-direk-

tivet, ändrat genom rådets direktiv 97/11/EG (EGT L 73, 14.3.1997, s. 5, Celex 31997L0011), skall miljöfrågorna beaktas på ett så tidigt stadium som möjligt. För projekt som kan antas medföra betydande miljöpåverkan skall medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att påverkan bedöms innan tillstånd ges. Direktivet genomförs med miljöbalken, men i den nuvarande gränsälvöverenskommelsen finns ingen motsvarande skyldighet att genomföra miljökonsekvensbedömningar. Detta borde i och för sig medföra att tillämpningen av gränsälvöverenskommelsen kompletteras med motsvarande bestämmelser i miljöbalken, men så sker inte i tillräcklig omfattning. MKB-direktivet innehåller även bestämmelser om att uppgifter för bedömning av miljöpåverkan av projekt som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan i ett annat medlemsland, skall vidarebefordras till det landet för att läggas till grund för ömsesidigt och jämställt samråd. Den nya gränsälvöverenskommelsen, som ju innebär att de nationella prövningsreglerna skall tillämpas, garanterar att MKB-direktivets bestämmelser följs.

Genomförande i lag

Gränsälvöverenskommelsen innehåller bestämmelser som berör såväl myndigheters som enskildas handlande. Detta innebär att dess bestämmelser måste införlivas i svensk författning för att bli tillämpliga i landet. Detta kan ske antingen genom att det i lag eller annan författning föreskrivs att överenskommelsens bestämmelser skall gälla direkt i Sverige (inkorporation) eller genom att överenskommelsens bestämmelser omarbetas och infogas i en svensk författningstext (transformation).

Bestämmelserna i 1971 års gränsälvöverenskommelse är införlivad i svensk författning genom inkorporation (se avsnitt 4.1). Att så skall vara fallet även med den nya gränsälvöverenskommelsen har varit en förutsättning i utredningen och vid det efterföljande arbetet med att ta fram överenskommelsen. Bestämmelserna i överenskommelse är följaktligen utformade på ett sådant sätt att de direkt kan tillämpas av de myndigheter och enskilda som berörs av dem. Överenskommelsen har därtill en officiell version på svenska, varför det inte finns någon översättningsproblematik. Metoden tillämpas även på andra överenskommelser på miljöområdet såsom den nordiska miljöskyddskonventionen (se avsnitt 5) och den svensk-norska vattenrättskonventionen (se lagen [1929:404] om giltighet här i riket av svensk-norska vattenrättskonventionen av den 11 maj 1929).

Mot denna bakgrund bör även fortsättningsvis inkorporation vara den huvudsakliga metoden för att införliva gränsälvöverenskommelsen i svensk rätt, varför en lag som innebär ett sådant genomförande av gränsälvöverenskommelsen föreslås. Av skäl som utvecklas nedan (se avsnitt 7) bör emellertid artiklarna 23, 24 och 26 samt fiskestadgan undantas och i stället transformeras till nya bestämmelser i fiskelagen (1993:787) och föreskrifter som meddelas med stöd av den lagen. Till följd av att fiskestadgan undantas från lagen utelämnas även artikel 25. Också artikel 29 undantas från lagen, eftersom åtagandet i denna artikel genomförs genom ändringar i fiskelagen.

7 Lag om ändring i fiskelagen (1993:787)

Regeringens förslag: Överenskommelsens bestämmelser som reglerar fiske skall införas i fiskelagen (1993:787) och föreskrifter meddelade med stöd av lagen.

Utredningen rekommenderade att de gemensamma bestämmelserna om fiske integreras i den nationella fiskelagstiftningen.

Remissinstanserna: Några av remissinstanserna har anfört att fiskefrågorna bör behandlas för sig, åtskilda från vattenbyggnads- och vattenföroreningsfrågor.

Skälen för regeringens förslag

Vad gäller fisket har de svenska och finska delegationerna arbetat med utgångspunkten att båda stater genom sina internationella åtaganden är förpliktade att samarbeta om bevarandet och förvaltningen av fisket i gränsälvsområdet. Laxen och öringen har särskild betydelse. Enighet råder om att det även i fortsättningen är nödvändigt att bestämmelserna om fisket på ömse sidor om gränsen har likvärdigt innehåll och att bestämmelserna skall gälla i ett särskilt fiskeområde. För närvarande är det för stor skillnad mellan den svenska och finska fiskelagstiftningen för att en tillämpning av de nationella fiskebestämmelserna skall ge en tillräckligt likvärdig behandling av fisket och fiskevården på ömse sidor om gränsen. Fiskefrågorna handlar vidare om en viktig gemensam resurs som inte är bunden till ettdera landet. För fisket och fiskevården i gränsälvsområdet behövs därför även i fortsättningen en särskild överenskommelse med gemensamma bestämmelser för Sverige och Finland.

Förhandlingarna har vidare förts utifrån att fisket i området i framtiden inte skall förvaltas av gränsälvskommissionen eller något annat gemensamt organ, utan av de nationella myndigheter som ansvarar för fisket i området i samarbete. För Sveriges del kommer detta ansvar att åligga Fiskeriverket. Vid utförandet av uppgiften bör Fiskeriverket särskilt verka för en lokal förankring av verksamheten.

Internationella åtaganden på fiskets område

Även på fiskets område finns det internationella åtaganden till vilka hänsyn måste tas vid utformningen av den nya gränsälvsöverenskommelsen.

Enligt artikel 66 i Förenta nationernas havsrättskonvention den 10 december 1982 (SÖ 2000:1) skall stater från vars floder s.k. anadroma bestånd härrör ha det främsta intresset av och huvudansvaret för sådana bestånd. Med anadroma bestånd avses fiskbestånd som föds i sötvatten och som vandrar ut till och tillbringar merparten av sitt liv i havet för att senare vända tillbaka till sitt ursprungsställe för att leka. Artikeln reglerar således ansvaret för bl.a. laxbestånden. Stater som inte är ursprungsstater för anadroma bestånd skall samarbeta med ursprungsstaten om bevarandet och förvaltningen av bestånd som vandrar in i eller genom denna stats vatten. Ursprungsstaten och andra stater som fiskar ur bestånden skall se till att dessa bestämmelser genomförs, där så är lämpligt genom regionala organisationer.

EG:s gemensamma fiskeripolitik omfattar i princip allt vatten på medlemsstaternas sjöterritorium. Inlandsvatten som sjöar och åar omfattas dock inte. Politiken avser yrkesfiske men inte sportfiske och annat fritidsfiske. Detta vill säga att de principer som enligt den gemensamma fiskeripolitiken skall gälla för yrkesfisket till havs även gäller i den del av tillämpningsområdet för fiskebestämmelserna i den nya gränsöverskenskommelsen (Torneälvens fiskeområde) som ligger i havet.

De grundläggande stadgandena för EG:s gemensamma fiskeripolitik finns i rådets förordning (EG) nr 2371/2002 av den 20 december 2002 om bevarande och hållbart utnyttjande av fiskeresurserna inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken (EGT L 358, 31.12.2002, s. 59, Celex 32002R2371). Förordningen gäller inom medlemsstaternas territorier och i gemenskapens fiskevatten, varmed med något undantag avses vatten under medlemsstaternas överhöghet eller jurisdiktion. Förordningen innehåller bestämmelser om återhämtningsplaner, förvaltningsplaner, anpassning av fiskeflottan, fartygsregister, finansiella stöd, tillträde till farvatten, gemenskapssystem för kontroll och tillsyn m.m. Medlemsstaterna får vidta icke-diskriminerande åtgärder för bevarande och förvaltning av fiskeresurserna och för att minimera fiskets inverkan på bevarandet av de marina ekosystemen inom en gräns på tolv sjömil från baslinjerna, om gemenskapen inte har antagit åtgärder för bevarande och förvaltning särskilt för detta område. Medlemsstaternas åtgärder skall vara förenliga med målen för fiskeripolitiken och får inte vara mindre stränga än gemenskapslagstiftningen.

Den s.k. tekniska regleringen av fisket i Östersjön finns i rådets förordning (EG) nr 2187/2005 av den 21 december 2005 om bevarande av fiskeresurser genom tekniska åtgärder i Östersjön, Bälten och Öresund, om ändring av förordning (EG) nr 1434/98 och om upphävande av förordning (EG) nr 88/98 (EUT L 349, 31.12.2005, s. 1, Celex 32005R2187). Förordningen reglerar fångst och landning av fiskeresurser i havsområden och innehåller bestämmelser om förbud mot fångst av vissa arter vid vissa tider och i vissa områden, minimimått, maskstorlekar och redskapsanvändning m.m. Förordningens bestämmelser om begränsningar av lax- eller öringfiske gäller inte innanför en gräns på fyra sjömil utanför baslinjerna. Torneälvens fiskeområde omfattas därför inte av dessa bestämmelser. Förordningen hindrar inte att medlemsstaterna i syfte att bevara och förvalta fiskbestånd vidtar tekniska åtgärder som gäller den egna medlemsstatens fiskare och som kompletterar eller går längre än förordningarna i anslutning till den gemensamma fiskeripolitiken (artikel 26). Medlemsstaten skall underrätta övriga medlemsstater och kommissionen om sådana åtgärder.

Enligt rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (EGT L 206, 22.7.1992, s. 7, Celex 31992L0043), det s.k. habitat-direktivet, skall särskilda bevarandeområden inrättas under beteckningen Natura 2000. I Sverige ingår Torneälvsystemet i Natura 2000-programmet. Motsvarande gäller för finskt vidkommande. Dock undantas laxen från det finska Natura 2000-programmet. Det svenska programmet omfattar även flera områden i Haparanda skärgård. Att ett område ingår i Natura 2000 innebär i huvudsak följande. Medlemsstaten skall vidta nödvändiga åtgärder för bevarande, som att anta skötsel- och förvaltningsplaner. Lämpliga åtgärder

gärder skall vidtas för att förhindra försämring av livsmiljöerna för arterna samt störningar av de arter för vilka områdena har utsetts. Planer och projekt som på ett betydande sätt kan påverka området skall bedömas enligt direktivet för att få tillåtas. Vad som avses med planer och projekt definieras inte i direktivet. Pågående fiske som bedrivs på sedvanligt sätt torde dock knappast kunna betecknas som planer och projekt, så länge fisket inte riskerar laxens gynnsamma bevarandestatus och så länge inga nya fasta anläggningar byggs. I direktivet åläggs medlemsstaterna att förbjuda icke-selektiva fångstmetoder som kan leda till att vissa angivna arter försvinner eller utsätts för allvarlig störning. Beträffande vissa angivna fiskarter skall särskilt metoder som innebär användning av gift och sprängämnen förbjudas. Förbudet omfattar fiskarter som enligt direktivet skall beredas noggrant skydd och arter av gemenskapsintresse som kan bli föremål för förvaltningsåtgärder, däribland nejonöga, harr, lax och mal.

Fiskebestämmelserna i den nya gränsälvöverenskommelsen och fiskestadgan är enligt regeringens bedömning förenliga med de nämnda internationella åtagandena.

Fiskelagen

Fiskelagen gäller inom svenskt sjöterritorium och inom Sveriges ekonomiska zon samt i särskilt angivna fall vid havsfiske utanför den ekonomiska zonen. Enligt 3 § fiskelagen tillämpas lagen dock inte i den mån den strider mot föreskrifter om Torne älvs fiskeområde. De bestämmelser i den nya överenskommelsen som reglerar fisket bör i enlighet med vad som rekommenderades i Gränsälvutredningens betänkande införas i fiskelagen och föreskrifter meddelade med stöd av fiskelagen. Fisket får härigenom en enhetlig och överskådlig reglering. Undantaget för fiskelagens tillämpning kan därmed tas bort.

En reglering av fiskefrågorna på det föreslagna sättet är i linje med uttalanden i förarbetena till lagen (1997:201) om befogenhet att besluta om fisket inom Torne älvs fiskeområde. Där sägs att det på sikt kan finnas goda skäl för att sammanföra de parallella regelverken för fisket (se prop. 1996/97:94, s. 4).

I fiskelagen införs sålunda bestämmelser om Torneälvens fiskeområdes geografiska utsträckning (artikel 23 i överenskommelsen och 1 § fiskestadgan), vissa definitioner av fiskeredskap (4 § fiskestadgan) och en särbestämmelse om fiskådra och fredningszon i fiskeområdet (artikel 24 i överenskommelsen och 2 § fiskestadgan). Ett bemyndigande för regeringen att efter överenskommelse med sin finska motsvarighet meddela vissa kompletterande gemensamma föreskrifter för fisket införs också (artikel 26 i överenskommelsen och 12 § fiskestadgan), liksom särskilda bestämmelser om övervakningen av fisket i fiskeområdet (16 § fiskestadgan).

Övriga fiskebestämmelser i fiskestadgan kan genomföras i förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen genom de bemyndiganden som i 19 § första och andra styckena fiskelagen lämnas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. I 19 § införs även det nya bemyndigandet att meddela kompletterande gemensamma föreskrifter.

Regeringen bemyndigas att ingå överenskommelser om kompletterande bestämmelser. Bakgrunden härtill är att Högsta domstolen har uttalat att regeringsformen inte tillåter att förvaltningsmyndigheter fyller ut s.k. blankettstraffstadganden med fängelse i straffskalan på ett sådant sätt att den gärning som härigenom straffbeläggs anges helt eller i det väsentliga i myndighetsföreskrifter (dom den 9 februari 2005 i mål B 4466-02). Det är en avgörande förutsättning för överenskommelsen på fiskeområdet att överträdelser av överenskommelsens fiskebestämmelser och de kompletterande gemensamma föreskrifterna föranleder samma straff och andra rättsverkningar av brott som överträdelser av övrig svensk fiskelagstiftning.

Eftersom det nya bemyndigandet att meddela kompletterande föreskrifter införs i 19 § fiskelagen blir straffbestämmelsen i 40 § fiskelagen tillämplig på brott mot dessa föreskrifter. Genom en ändring i straffbestämmelsen i 37 § görs denna tillämplig på överträdelser av förbudet mot placering av fiskeredskap och andra anordningar i de särskilda fredningszonerna i fiskeområdet. Härigenom uppfylls åtagandet i artikel 29 i gränsälvsöverenskommelsen att straffbestämmelser m.m. som gäller i respektive land skall tillämpas på brott mot överenskommelsens fiskebestämmelser och bestämmelser som givits med stöd av den.

8 Följdändringar i annan lagstiftning

Regeringens förslag: De bestämmelser med hänvisningar till lagen (1971:850) med anledning av gränsälvsöverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland som finns i 1 kap. 4 § miljöbalken och 84 § lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled upphör att gälla. I 16 kap. 12 § miljöbalken införs en hänvisning till bestämmelserna om rätt att överklaga i lagen om gränsälvsöverenskommelse mellan Finland och Sverige. Hänvisningen till 1971 års gränsälvsöverenskommelse i lagen (1957:390) om fiskearrenden ersätts med en hänvisning till den nya fiskestadgan.

Skälen för regeringens förslag: Då lagen (1971:850) med anledning av gränsälvsöverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland upphör, behövs inte längre hänvisningen till denna i 1 kap. 4 § miljöbalken. Den nya gränsälvsöverenskommelsen får till följd att den nationella lagstiftningen skall tillämpas vid all miljöprövning inom gränsälvsområdet, varför den föreslagna lagen om gränsälvsöverenskommelse mellan Finland och Sverige inte innebär något undantag vid miljöprövningar. Någon hänvisning i miljöbalken till denna lag är därför inte nödvändig.

I och med att 1949 års flottningsöverenskommelse med tillhörande lagar upphävs, finns det inte längre några specialbestämmelser om flottning i gränsälvarna. Eftersom de allmänna flottningsbestämmelserna då bör gälla även för detta område skall undantagsbestämmelsen i 84 § lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled tas bort.

Genom gränsälvsöverenskommelsen ges Finsk-svenska gränsälvs-kommissionen rätt att överklaga vissa domar och beslut i tillstånds-

ärenden. Då denna rätt inte kan utläsas ur 16 kap. 12 § miljöbalken bör paragrafen kompletteras med en uttrycklig bestämmelse om detta.

Enligt lagen (1957:390) om fiskearrenden är lagen inte tillämplig på upplåtelse av fiskerätt enligt kap. 5 artikel 6 och 7 i 1971 års gränsälvsöverenskommelse. Motsvarande bör gälla beträffande upplåtelse enligt den nya fiskestadgan. Hänvisningen bör därför ersättas med en hänvisning till 13 § i den nya fiskestadgan.

9 Ikraftträdande och upphävande av äldre lagar

Regeringens förslag: Lagen om gränsälvsöverenskommelse mellan Finland och Sverige och ändringarna i övriga lagar skall träda i kraft den dag som regeringen bestämmer. Samtidigt upphävs lagen (1949:183) om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar, lagen (1971:850) med anledning av gränsälvsöverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland, lagen (1971:851) om rätt för Konungen att meddela viss föreskrift rörande fisket inom Torne älvs fiskeområde, lagen (1971:852) med anledning av tilläggsöverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland till överenskommelsen den 17 februari 1949 om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar samt lagen (1997:201) om befogenhet att besluta om fisket inom Torne älvs fiskeområde.

Skälen för regeringens förslag: Eftersom överenskommelsen, sedan den har godkänts av riksdagen, träder i kraft först tre månader efter att underrättelser om godkännandet har utväxlats på diplomatisk väg, så bör tidpunkten för lagarnas ikraftträdande bestämmas av regeringen.

Genom den nya gränsälvsöverenskommelsen upphör 1971 års gränsälvsöverenskommelse och 1949 års överenskommelse om flottning. Detta innebär att de lagar som är direkt knutna till dessa överenskommelser blir obsoleta och därför bör upphävas då den nya överenskommelsen träder i kraft.

10 Konsekvenser

Gränsälvskommissionen

Förslaget till ny gränsälvsöverenskommelse innebär att den nuvarande gränsälvskommissionen skall ersättas av en ny med andra uppgifter. Enligt förslaget skall Sverige respektive Finland utse tre ledamöter till den nya gränsälvskommissionen och för varje ledamot en eller flera suppleanter. Därutöver kan varje land utse högst tre sakkunniga.

De svenska medlemmarna i den nuvarande kommissionen är förordnade till utgången av 2006. Regeringen avser att före årsskiftet utse ledamöter för kommande period. De egenskaper som ledamöterna bör ha enligt förslaget till ny gränsälvsöverenskommelse avviker från vad som gäller för den nuvarande kommissionens medlemmar.

Kommissionens storlek är densamma som tidigare, vilket bör innebära att kostnaderna i denna del blir ungefär desamma som förut.

Den nuvarande kommissionen är arbetsgivare för en sekreterare och två fast anställda assistenter. Enligt förslaget till administrativ stadga för den nya gränsälvskommissionen är det kommissionen som skall anställa personalen. Regeringen bedömer att den nuvarande personalen bör erbjudas anställning i den nya kommissionen, vilket innebär oförändrade kostnader.

Enligt förslaget till administrativ stadga för den nya gränsälvskommissionen skall den ha sitt säte och sitt kansli på den ort i gränsbygden som parterna bestämmer. Den nuvarande kommissionen har lokaler i Haparanda, vilka betalas av Sverige.

Lokalbehovet bedöms för närvarande vara oförändrat, men kostnaderna skall enligt den nya överenskommelsen delas mellan länderna.

I förslaget till ny gränsälvsöverenskommelse sägs att kommissionens tillgångar skall föras över till den nya kommissionen. Dock skall medel som har inlutit från försäljning av fiskekort överföras till Lapplands arbetskrafts- och näringscentral och Fiskeriverket.

Enligt 1971 års överenskommelse får gränsälvskommissionen besluta om upplåtelse av fiskerätt mot fiskekort. Besluten gäller för högst tio år i sänder. Det senaste beslutet meddelades våren 2003. Inkomsterna från fiskekortsförsäljningen tillfaller delvis fiskevattenägarna, men används även för att bekosta fiskeövervakning, forskning om vattenkvalitet och elfiske. Medlen från fiskekortsförsäljningen förvaras på särskilda konton hos gränsälvskommissionen. Medel hänförliga till den svenska sidan förvaras separerade från finska medel. Överföringen av medlen till respektive myndighet kommer att ske i samband med att överenskommelsen träder i kraft.

Det ankommer på den nuvarande gränsälvskommissionen att svara för att tillgångarna förs över.

Tillkommande uppgifter för nationella organ

De ärenden som handläggs av kommissionen är av två slag: mål och ärenden. Målen avser tillståndsfrågor om byggande i vatten och vattenreglering (byggnadsföretag) samt om utsläpp till vatten. Till den andra gruppen av ärenden hör främst fiskefrågor och utlåtanden till andra myndigheter. Arbetet med dessa ärenden har ofta varit av mindre omfattning. Under senare år har antalet avgjorda mål respektive ärenden varit några tiotal per år. Av de senare har de flesta rört fisket. Målen har varit ungefär jämt fördelade mellan anläggningar i Sverige och Finland.

De mål och ärenden som nu handläggs av gränsälvskommissionen skall enligt förslaget till ny överenskommelse hanteras av nationella prövningsorgan i Sverige respektive Finland. Prövningen av mindre byggnadsföretag, som i dag ofta prövas av kommissionen men som inte är prövningspliktiga enligt nationell lagstiftning, kommer sannolikt att minska i den nya ordningen.

Osäkerhet råder om vissa befintliga tillstånds överensstämmelse med miljöbalken, vilket initialt ställer ökade krav på tillsynsmyndigheterna. Tillsynsinsatserna kan i förlängningen leda till ett ökat behov av omprövningar hos tillståndsmyndigheterna. Även de av gränsälvskommis-

sionen tillämpade tidsbegränsade tillstånden innebär att det efter hand uppkommer behov av tillståndsprövningar.

Sammantaget kan detta innebära en ökad arbetsbelastning för tillsyns- och prövningsmyndigheterna i området. Omfattningen av de insatser som behövs är svår att uppskatta, varför behovet av ökade resurser hos dessa myndigheter för närvarande endast kan bedömas preliminärt. Kostnadsökningarna kommer att finansieras inom nuvarande budgetramar.

Samordnad och rättssäker prövning

Förslaget till ny gränsälvöverenskommelse innebär att utsläppen från en verksamhet skall prövas i ett sammanhang. Som det är nu kan en verksamhet behöva prövas både av gränsälvskommisionen, vad gäller utsläppen till vatten, och av en nationell prövningsmyndighet när det gäller övriga förorenande utsläpp och andra miljöstörningar. Den nuvarande uppdelade prövningsordningen är inte förenlig med IPPC-direktivet (96/61/EG) och innebär merarbete för såväl prövningsmyndigheter som verksamhetsutövare (jfr avsnitt 6).

Också bestämmelserna i MKB-direktivet (85/337/EEG, ändrat genom 97/11/EG) om miljökonsekvensbedömningar tillgodoses av förslaget till ny gränsälvöverenskommelse genom att motsvarande bestämmelser finns i den svenska och finska lagstiftningen. Således kommer miljöbalkens bestämmelser om miljökonsekvensbeskrivningar att tillämpas fullt ut även i gränsälvområdet.

Enskilda får rätt att överklaga enligt bestämmelserna i nationell lagstiftning. Enligt den nuvarande gränsälvöverenskommelsen finns bara möjlighet att överklaga beslut i ersättningsfrågor.

Verksamhetsutövare

För verksamhetsutövare i gränsälvområdet innebär den föreslagna gränsälvöverenskommelsen en viss förenkling eftersom regelverket vid tillståndsprövningar blir enhetligt med resten av landet och då ett och samma prövningsförfarande kommer att gälla för alla delar av en verksamhet. Vissa verksamheter kommer därtill att upphöra att vara tillståndspliktiga. En annan förenkling är att tillstånden inte längre blir tidsbegränsade. Å andra sidan kan prövningen i vissa fall bli mer omfattande, med högre krav på t.ex. miljökonsekvensbeskrivningar. Också de utökade möjligheterna till överklagande kan förlänga och fördyra tillståndsärendena.

Förutom fiskeärendena är det ca 10–20 mål och ärenden per år som förs över till svenska myndigheter och domstolar. De flesta av dessa torde beröra näringsidkare på olika sätt.

Fiskefrågor

Förslaget till gränsälvöverenskommelse innebär att nationella myndigheter kommer att förvalta fisket i Torneälvens fiskeområde. För Sveriges del skall uppgiften fullgöras av Fiskeriverket. Detta gäller dock inte i fråga om meddelande av ytterligare föreskrifter om fisket.

Fördragets budgetära konsekvenser förväntas bli små. Fiskeriverket deltar redan nu i vetenskaplig verksamhet, beståndsuppskattningar, studier av fiskets effekter på känsliga bestånd m.m. inom det aktuella

området. Arbetet utgör bl.a. underlag för överväganden i Gränsälvs-kommissionen.

Efterlevnaden av fiskebestämmelserna kommer liksom hittills att kontrolleras av Kustbevakningen till sjöss och vid landning inom ramen för myndighetens fiskerikontrollverksamhet. Genom ändring i fiskelagen kommer bl.a. fiskelagens bestämmelser om beslag och förverkande att bli tillämpliga vid överträdelser av överenskommelsens och fiskestadgans fiskebestämmelser. Att således redskap – till skillnad från vad som gällt hittills – kommer att kunna tas i beslag kan förväntas underlätta Kustbevakningens verksamhet. Om brott har begåtts har kustbevakningstjänsteman, inom ramen för myndighetens polisiära övervakning och brottsbekämpande uppgifter, också samma befogenhet som tillkommer polisman att t.ex. hålla förhör, ta med någon till förhör, gripa någon samt att företa husrannsakan och verkställa beslag.

Överenskommelsens och fiskestadgans bestämmelser om fiske påverkar möjligheterna att bedriva fiske och därmed även näringslivet. Reglerna för älvmrådet är i princip oförändrade i förhållande till vad som gällt hittills. Någon förändrad påverkan på näringslivet i älvmrådet bör den nya överenskommelsen därför inte ha. När det gäller havsområdet har det gemensamförvaltade området på den svenska sidan av gränsen förminskats, varför en stor del av det tidigare fiskeområdet kommer att regleras genom svensk lagstiftning. Detta bedöms underlätta för det traditionella skärgårdsfisket. De nya bestämmelserna för det kvarvarande gemensamförvaltade området innebär en viss lättnad för fisket.

11 Författningskommentarer

11.1 Förslaget till lag om gränsälvsöverenskommelse mellan Finland och Sverige

I lagen föreskrivs att gränsälvsöverenskommelsen den 3 mars 2006 mellan Finland och Sverige, inklusive den administrativa stadgan, skall gälla som svensk lag. De undantagna bestämmelserna om fiske genomförs i fiskelagen (1993:787) eller genom föreskrifter. Gränsälvsöverenskommelsens svenska text framgår av bilagan till lagen.

Bilagan

Artikel 1

Landområdet motsvarar Torneälvens huvudavrinningsområde och det svenska kustområde som ligger mellan detta och Keräsjokis huvudavrinningsområde. Tändöälven omfattas inte, då denna i sin helhet räknas till Kalixälvens avrinningsområde. Tillsammans med det beskrivna kustvattenområdet utgör tillämpningsområdet ett internationellt avrinningsdistrikt i enlighet med ramdirektivet för vatten. Detta avrinningsdistrikt utgör på den svenska sidan en del av Bottenvikens vattendistrikt (jfr 5 kap. 10 § miljöbalken). Den till överenskommelsen fogade kartan illustrerar tillämpningsområdet men har ingen självständig betydelse.

Artikel 2

Med skäligt nyttjande avses detsamma som med den internationella vattenrättens uttryck "equitable use". Överenskommelsen omfattar varje händelse inom avrinningsdistriktet som på något sätt kan påverka vattnet i gränsälvarna. Med program och planer avses i första hand de åtgärdsprogram och förvaltningsplaner som skall fastställas i enlighet med ramdirektivet för vatten, men även andra program eller planer som påverkar gränsälvarna, t.ex. naturskyddsplaner, omfattas av samordningssyftet.

Artikel 3

Bestämmelsen varken tillför eller inskränker några rättigheter i förhållande till respektive lands nationella regelsystem, utan klargör endast att riksgränsen inte utgör något hinder vid utnyttjandet av sådana rättigheter. Genom hänvisningen till regelsystem fastställs att även den svenska allemansrätten skall gälla. Med sidogrenar avses vattendrag som både har sin början och sitt slut i någon av gränsälvarna.

Artikel 4

Den samverkan som föreskrivs i artikeln är en uppgift för den Finsk-svenska gränsälvskommisionen och regleras i artikel 8–14.

Artikel 5

Med nationella kvalitetsmål avses inte endast kvalitetskraven som följer av ramdirektivet för vatten, utan även andra miljökvalitetsnormer, t.ex. för förekomsten av olika farliga ämnen i vatten. Då sådana miljökvalitetsnormer kan vara nationella är det viktigt att gränsälvsöverenskommelsen uppmärksammas då de fastställs. Detta för att inte olika normer skall gälla för den svenska respektive finska delen av gränsälvarna.

Artikel 6

Med företrädare för myndigheter avses även personer som anlitas av myndigheterna, direkt eller via entreprenörer, för att förebygga eller bekämpa översvämningar. Samtycke kan i brådskande fall ges muntligen, men bör i normalfallet ske skriftligen. Bestämmelsen ersätter inom området vissa delar av det nordiska räddningstjänstavtalet. Den svenska myndighet som skall besluta om samtycke utses av regeringen.

Artikel 7

Övervakningen är enligt 1971 års gränsälvsöverenskommelse en uppgift för gränsälvskommisionen (jfr kap. 9 art. 3). Ansvaret för insamling av data skall fortsättningsvis ligga hos den myndighet som regeringen bestämmer.

Artikel 8

I artikeln fastställs ramarna för den nya Finsk-svenska gränsälvskommisionen. Dess uppgifter är begränsade till vad som framgår av överenskommelsen, vilket innebär att den inte har några uppgifter som prövningsorgan. Dess juridiska kapacitet följer av överenskommelsen i och med att den blir svensk lag. Kommissionen kan alltså stödja sig på överenskommelsen vid kontakter med andra myndigheter, och de myn-

digheter som handlägger frågor inom överenskommelsens tillämpningsområde måste iaktta sina skyldigheter gentemot kommissionen.

Artikel 9

Kommissionens ledamöter utses av regeringen. Suppleanterna för myndighets- och kommunrepresentanterna skall uppfylla samma krav som den person de ersätter. Det växlande ordförandeskapet bör fortsätta i kontinuitet med den tidigare kommissionen, dvs. att den nya kommissionens första ordförande inte bör vara från samma land som den tidigare kommissionens sista ordförande.

Artikel 10

Det anges inte närmare i artikeln hur kommissionen skall lösa sina uppgifter, utan detta överläts till kommissionen att utveckla. Goda kontakter med myndigheter och kommuner förutsätts, liksom en väl utvecklad kommunikation med allmänheten. Särskilt de vattenmyndigheter som har tillsatts i enlighet med ramdirektivet för vatten på båda sidor av gränsen bör ha stort utbyte av ett nära samarbete med kommissionen. Avsikten är också att kommissionen under berednings- och informationsfasen skall framföra egna synpunkter på förslag till program och planer. Vad gäller färdiga förslag så kan kommissionen inte avstå från att yttra sig eller inta en neutral hållning, utan är tvungen att ha en uppfattning om förslaget i dess helhet. Det förutsätts att varje ställningstagande motiveras.

Kommissionens skyldighet att följa tillämpningen av överenskommelsen gäller också tillämpningen av fiskestadgan. Kommissionen skall till regeringarna meddela om det finns behov av att ändra överenskommelsen eller fiskestadgan. Som framgår av artikel 31 skall parterna dessutom vid behov mötas för att se över tillämpningen av överenskommelsen.

Artikel 11

Kommissionen kan intervensera i tillståndsärenden hos domstolar och myndigheter i enlighet med de förfaranden som finns i den nationella lagstiftningen. Överklaganderätten, som även gäller domar i miljödomstol, är en utökning i förhållande till 16 kap. 12 § miljöbalken och föranleder därför ett tillägg i denna paragraf (se avsnitt 8).

Artikel 12

De domstolar och myndigheter vars verksamhet sammanfaller med kommissionens uppdrag är skyldiga att utan uppmaning hålla kommissionen underrättad.

Artikel 13

Bestämmelserna om handlingars offentlighet avviker inte från vad som gäller hos svenska myndigheter. Då det emellertid inte kan förutsättas att kommissionen har egen juridisk kompetens, och då flertalet handlingar är sådana som har överlämnats från en annan myndighet, skall prövning av frågor om utlämnande av en handling göras hos den ursprungliga mottagaren av handlingen. För handlingar som har upprättats av kommissionen eller har överlämnats av 1971 års gränsälvskommission, skall prövningen göras av den myndighet som regeringen utser till bevak-

ningsmyndighet enligt artikel 17. Några särskilda inskränkningar i rätten att överklaga beslut i fråga om utlämnande av handling föreligger inte.

Artikel 14

Kostnaderna för kommissionens verksamhet skall delas lika mellan Sverige och Finland. Av den administrativa stadgan framgår att kommissionens budget skall fastställas efter samråd mellan länderna.

Artikel 15

Anledningen till att överenskommelsen ersätter den nordiska miljöskyddskonventionen är en strävan att samordna bestämmelserna för vattenförorening och vattenhushållning. Konventionen reglerar nämligen endast de förstnämnda. Om en verksamhet eller åtgärd har gränsöverskridande verkningar också på annat än vatten, t.ex. genom utsläpp till luft eller strålning, skall även dessa omfattas av gränsöverskridande bestämmelser.

Artikel 16

Riksgränsen skall inte påverka rätten att föra talan i fråga om sådana verksamheter eller åtgärder som omfattas av överenskommelsen. En svensk sakägare eller annat subjekt med talerätt, t.ex. vissa arbetstagarorganisationer och ideella föreningar, kan således föra talan i Finland på samma villkor som motsvarande finska subjekt. En svensk ideell förening, som har rätt att överklaga domar och beslut enligt 16 kap. 13 § miljöbalken, får exempelvis föra talan mot en finsk dom om sådan rätt tillkommer finska ideella organisationer, även om finsk lag har andra krav vad gäller organisationens storlek och juridiska form. Respektive lands regler om vem som har talerätt påverkas däremot inte av överenskommelsen, varför en svensk organisation som inte har talerätt i Sverige enligt svensk lag, inte heller kan hävda sådan rätt med stöd av finsk lagstiftning. Inte heller kan en svensk ideell förening med stöd av överenskommelsen hävda rättigheter i Finland som den inte har i Sverige.

Artikel 17

Bestämmelserna om en bevakningsmyndighet motsvarar de som finns i den nordiska miljöskyddskonventionen. Myndigheten, som även skall pröva vissa sekretessfrågor enligt artikel 13, utses av regeringen. I fråga om nordiska miljöskyddskonventionen är Naturvårdsverket bevakningsmyndighet. Att bevakningsmyndigheten medverkar i ett ärende utesluter inte Finsk-svenska gränsöverskridande kommissionens medverkan och vice versa.

Artikel 18

Domstolar och myndigheter måste iaktta skyldigheten att underrätta det andra landets bevakningsmyndighet i samband med att ett ärende aktualiseras.

Artikel 19

Syn skall kunna företas oberoende av riksgränsen. Avsikten är att bevakningsmyndigheten skall vara det andra landets domstol eller myndighet behjälplig då synen förrättas.

Artikel 20

Ländernas regeringar skall bedöma och samråda om vissa större vattenföretag inom Torneälvens huvudavrinningsområde innan tillstånd får ges. Det är i första hand den prövande instansen som bevakar när bestämelsen kan bli tillämplig, men frågan kan också väckas direkt av en regering. Om man inte kan komma överens bör nästa steg bli tvistlösning enligt artikel 30. Skulle parterna inte alls kunna enas bör överenskommelsen vara uppsagd innan ett eventuellt tillstånd meddelas.

Artikel 21

Bestämelsen gäller för verksamhet eller åtgärd i gränsälvarna som kräver att tillstånd meddelas i båda länderna, t.ex. ett muddringsarbete eller en bro över en gränsälv. Det är ytterst den som söker ett tillstånd som avgör om prövningen blir samtidig i båda länderna, men bestämmelsen i tredje punkten torde innebära att så oftast blir fallet. Tillståndsprövningen görs naturligtvis oberoende av prövningen i det andra landet, men det är viktigt att samma förutsättningar gäller. En verksamhet eller åtgärd får inte tillåtas att påbörjas förrän det föreligger ett lagakraftvunnet tillstånd i minst ett av länderna, vilket för svensk del innebär en inskränkning vad gäller tillämpningen av 22 kap. 28 § miljöbalken.

Artikel 22

En förutsättning för att man skall kunna föra talan på båda sidor av riksgränsen är att språket inte utgör något hinder. I artikeln föreskrivs att domstolar och myndigheter, utan särskild kostnad för den enskilde, tillhandahåller information på både svenska och finska. Med tillräcklig information avses vad den enskilde behöver för att kunna tillvarata sina rättigheter.

Artikel 23, 24 och 26

Artiklarna genomförs inte genom denna lag, utan bestämmelserna överförs till fiskelagen (1993:787). Bestämmelserna kommenteras i anslutning till 3, 17 respektive 19 §§ i avsnitt 11.4.

Artikel 25

Artikeln genomförs inte denna lag och får ingen motsvarighet i annan lag (se avsnitt 6).

Artikel 27

Artikeln innehåller bestämmelser om gemensam forskning beträffande fiskbestånden samt om gemensam statistik. Bestämmelsen är ny i förhållande till 1971 års överenskommelse. Att forskningsarbete bedrivs gemensamt och resulterar i forskningsresultat om vilka båda länders fiskeexpertis kan enas är mycket betydelsefullt. Avsikten med bestämmelsen är att befästa det nuvarande samarbetet om forskning och uppföljning. Forskningen gör det möjligt att säkerställa att fiskeregleringen är tillräcklig för att trygga fiskbestånden.

Artikel 28

Genom artikeln åtar sig staterna att skydda fiskbestånden mot smittsamma sjukdomar och förhindra att fiskarter och fiskstammar som inte

hör hemma i området inplanteras. Vidare finns en förpliktelse för staterna att omedelbart underrätta den andra staten vid misstanke om allvarliga och smittsamma fisksjukdomar.

Artikel 29

Artikeln genomförs inte i denna lag, utan genom ändringar i fiskelagen (se avsnitt 7).

Artikel 30–32

I artiklarna regleras, i enlighet med praxis för internationella avtal, hur parterna skall förfara om svårigheter uppkommer vid tillämpningen av överenskommelsen. Utgångspunkten är att såväl tvister som ändringsbehov kan lösas genom förhandlingar mellan parterna. Varje ändring av överenskommelsen kräver därtill en lagändring i båda länderna. Om uppsägning av avtalet sker av någon anledning måste de krav som ställs på länderna, t.ex. i ramdirektivet för vatten, ändå uppfyllas.

Artikel 33

Det är inte bara 1971 års gränsälvsöverenskommelse och det temporära avtalet om ett gemensamt avrinningsdistrikt som upphör då överenskommelsen träder i kraft, utan även 1949 års flottningsöverenskommelse. Det sistnämnda innebär också att en tilläggsöverenskommelse till 1949 års överenskommelse, som träffades 1971, blir obsolet och upphör. Flottningen i gränsälvarna upphörde 1972, men om det skulle bli aktuellt igen finns nationella bestämmelser i lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled (jfr avsnitt 8).

Artikel 34

När överenskommelsen träder i kraft skall alla ärenden hos den gamla gränsälvskommissionen som inte är avgjorda överlämnas till den prövningsinstans som fortsättningsvis har att pröva motsvarande ärenden. I ärenden som avses i artikel 21 kan detta innebära både svensk och finsk instans. Om nationell instans saknas därför att verksamheten inte längre är tillståndspliktig, bör ärendet lämpligen avskrivas eller i förekommande fall överlämnas till den kommunala nämnd som har att ta emot anmälningar om miljöfarlig verksamhet. Avgörande för vilka bestämmelser som skall tillämpas är huruvida underrättelser har skickats eller kungörelse har gjorts. Tillstånd som har meddelats enligt 1971 års överenskommelse gäller i enlighet med sin lydelse som om de var meddelade med stöd av miljöbalken. Sådana tillstånd kan dock behöva kompletteras eller omprövas om det vid tillsyn visar sig att villkoren inte lever upp till miljöbalkens krav eller är överflödiga. Verksamheter med tidsbegränsade tillstånd måste prövas på nytt när tiden löper ut. Att äldre tillstånd skall anses meddelade med stöd av miljöbalken innebär också att miljöbalkens ansvarsbestämmelser gäller för den som bryter mot villkorsbestämmelser i dem. Avgifter enligt villkoren i äldre tillstånd skall betalas till dess tillståndet i dessa delar har omprövats av nationella myndigheter.

Artikel 35

Överenskommelsen träder i kraft tre månader efter det att ländernas regeringar på sedvanligt sätt har underrättat varandra om att den har godkänts av respektive lands riksdag.

Administrativ stadga för Finsk-svenska gränsälvskommisionen

Eftersom kontakten med allmänheten är betydelsefull för den Finsk-svenska gränsälvskommisionens arbete är det viktigt att dess kansli är lättillgängligt från båda länderna. Kansliet bör därför ligga nära riksgränsen.

Eftersom kommissionen har andra uppgifter än 1971 års gränsälvskommision är det inte längre nödvändigt att sekreteraren har juridisk sakkunskap, varför även andra fullföljda utbildningar på universitets- eller högskolenivå kan tillgodose de krav som ställs. Något krav på examen eller tvåspråkighet ställs inte på den som anlitas som biträdande sekreterare.

I vilken mån sekreterare och övrig personal skall vara fast anställd eller arvoderas får avgöras av kommissionen utifrån de behov som framkommer.

Eftersom parterna skall dela på kostnaderna för kommissionen förutsätts det att samrådet om budgeten leder till samförstånd.

Kommissionen är tvåspråkig, vilket innebär att den som vill kommunicera med den alltid kan göra detta på svenska eller finska. Huruvida andra språk får användas framgår av lagstiftningen i respektive land.

Fiskestadga för Torneälvens fiskeområde

Bestämmelserna i 1 § tredje stycket, 4 § 4–7 styckena samt 12 och 16 §§ genomförs i 3, 7, 19 respektive 34 §§ fiskelagen och behandlas i avsnitt 11.4. Övriga bestämmelser i fiskestadgan genomförs inte i lag och utlämnas därför här.

11.2 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken

16 kap. 12 §

I första styckets fjärde punkt görs en hänvisning till bestämmelserna om rätt att överklaga domar och beslut som följer av lagen om gränsälvsöverenskommelse mellan Finland och Sverige. Den möjligheten, som tillkommer Finsk-svenska gränsälvskommisionen, omfattas inte av första stycket i dess nuvarande lydelse. Kommissionens ställning i processen efter ett överklagande blir densamma som för andra myndigheter som har sådan möjlighet. Det förhållandet att kommissionen intervenerar i ett ärende utesluter inte att andra myndigheter utnyttjar sin möjlighet att föra talan och vice versa.

11.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1957:390) om fiskearrenden

1 §

Lagen är i sin nuvarande lydelse inte tillämplig på upplåtelse av fiskerätt enligt kap. 5 artikel 6 och 7 i 1971 års gränsälvsöverenskommelse. För att motsvarande skall gälla beträffande upplåtelse enligt den nya fiskestadgan ersätts hänvisningen till 1971 års överenskommelse med en hänvisning till 13 § i den nya fiskestadgan.

11.4 Förslaget till lag om ändring i fiskelagen (1993:787)

3 §

Genom ändringen införs två nya stycken i paragrafen. Det nya första stycket innebär att gränsälvsöverenskommelsens beskrivning av det geografiska tillämpningsområdet för fiskebestämmelserna i överenskommelsen och fiskestadgan, kallat Torneälvens fiskeområde, (överenskommelsen artikel 23) återges i paragrafen. Vad gäller gränsälvarna överensstämmer området med det nuvarande enligt 1 § 1971 års fiskestadga. Områdets storlek i Bottenviken är dock betydligt mindre på den svenska sidan, medan den finska delen av området är oförändrad.

I det nya andra stycket definieras gränsen mellan fiskeområdets två huvuddelar, älvsområdet och havsområdet (jfr 1 § tredje stycket fiskestadgan). Olika regler för fisket skall liksom enligt 1971 års överenskommelse gälla i älvsområdet och i havsområdet.

I tredje stycket (tidigare första stycket) har hänvisningen till föreskrifter om Torne älvs fiskeområde tagits bort, eftersom fiskeområdet numera regleras i fiskelagen och dess följdförfattningar.

Fjärde och femte styckena, tidigare andra och tredje styckena, kvarstår oförändrade.

7 §

Paragrafens tre första stycken är oförändrade. I ett nytt fjärde stycke införs definitioner av olika beteckningar på fiskeredskap som används i Torneälvens fiskeområde. På grund av lokala förhållanden och vissa skillnader mellan svensk och finsk rätt har en särskild katalog över definitioner ansetts nödvändig (jfr 4 § fiskestadgan).

Med fast redskap avses enligt första stycket 2 ett redskap med ledarm som är fastsatt vid botten eller stranden och är avsett att användas på stället i minst två dygn. Enligt det nya fjärde stycket 1 ställs för storryssja i fiskeområdet det ytterligare kravet att någon del av ledarmen eller redskapet skall vara minst 1,5 meter hög.

Uttrycket förankrade nät i fjärde stycket 2 är en nybildning som har tillkommit för att överbrygga skillnader i svensk och finsk terminologi. Begreppet motsvarar vad som i Finland kallas stående fångstredskap. Traditionella namn på förankrade nät är kosteverkko, laiska och katsa.

Drivande garnredskap enligt fjärde stycket 3 innefattar not, trål, dragnät, drivnät (s.k. ajoverkko), flytnät och kullenät.

17 §

I paragrafens andra stycke klargörs genom ändringen att länsstyrelsens bemyndigande att besluta om att fiskådra skall gå i en annan del av vattnet än vad som föreskrivs i första stycket inte gäller i Torneälvens fiskeområde. Motsvarande möjlighet har gränsälvskommisionen haft enligt 1971 års fiskestadga. Denna bestämmelse har dock hittills inte tillämpats och har därför ansetts sakna praktisk betydelse.

Det nya tredje stycket innehåller en särskild bestämmelse om fiskådra i Torneälvens fiskeområde. I förhållande till första stycket avviker bestämmelsen främst i fråga om fiskådrans bredd. Bestämmelsen överensstämmer i huvudsak med regleringen i 1971 års gränsälvsöverenskommelse. Kravet på att minst hälften av ledens bredd skall lämnas fri vid fiske med drivande garnredskap är dock nytt (jfr artikel 24 överenskommelsen).

I det nya fjärde stycket bemyndigas regeringen att föreskriva om de fredningszoner som enligt fiskestadgan skall finnas i havsområdet. Bakgrunden är en överenskommelse om att de koordinater som ligger till grund för fredningszonerna skall förtydligas. Denna målsättning framgår av ett memorandum daterat den 3 mars 2006 (se *bilaga 2*).

18 §

Ändringen avser andra stycket. Genom ändringen undantas Torneälvens fiskeområde från regeln att länsstyrelsen får medge undantag från förbudet att placera fiskeredskap och annat som kan hindra fiskens gång i fiskådran. Någon sådan bestämmelse finns inte i överenskommelsen.

19 §

Ändringen innebär att ett nytt tredje stycke införs i paragrafen. I stycket anges förutsättningarna för meddelande av föreskrifter som kompletterar vissa bestämmelser om Torneälvens fiskeområde (jfr artikel 26 överenskommelsen samt 12 § fiskestadgan). Fiskestadgans bestämmelser på detaljnivå skall vid behov kunna ändras genom att kompletterande föreskrifter meddelas. Föreskrifterna skall enligt fiskestadgan grundas på en överenskommelse mellan regeringarna eller, om föreskrifträtten delegerats till myndigheter, på en överenskommelse mellan myndigheterna. Bemyndigandet i paragrafen avser endast regeringen. Frågan om delegation till myndighet behandlas i avsnitt 7. Resultatet av detta samarbete skall vara nationella föreskrifter med i sak likvärdigt innehåll i båda länderna.

Föreskrifterna får avse bestämmelser om tillåtna fisketider, tillåtna redskap eller antalet redskap och får begränsas till en del av fiskeområdet, en del av fiskesäsongen eller en viss fiskemetod. Att föreskrifterna kan meddelas med avvikelse från bestämmelserna i fiskestadgan innebär att föreskrifterna får innebära såväl strängare som lindrigare regler än vad som gäller enligt den till överenskommelsen fogade fiskestadgan. Det skall således i mån av enighet mellan parterna vara möjligt inte bara att t.ex. skjuta upp fisket efter lax med fasta redskap i havsområdet, utan även att tidigarelägga det, om de biologiska omständigheterna kräver eller tillåter det.

Bemyndigandet att utfärda föreskrifter är kopplat särskilt till biologiska omständigheter. Föreskrifter får utfärdas bara om beståndssituationen tillåter det. Detta krav bör beaktas i synnerhet vid utfärdande av bestämmelser som är lindrigare än enligt fiskestadgan. Föreskrifterna bör vara befogade och ändamålsenliga också med hänsyn till fiskets bedrivande.

Bestämmelserna får inte innebära en sådan ökning av fisket som står i strid med fiskestadgan och gränsälvsoverenskommelsen. Här åsyftas artikel 2.2 d) i överenskommelsen, enligt vilken särskild vikt skall fästas vid skydd och hållbart nyttjande av fiskbestånden. Detta mål får inte äventyras genom föreskrifterna. Bestämmelser som innebär en sådan inskränkning av rätten till fiske som är strängare än vad som anges i fiskestadgan får utfärdas endast om det är nödvändigt för skydd av fiskbestånden och för att ett hållbart utnyttjande skall säkras. Bestämmelserna får tidsbegränsas till att gälla en fiskesäsong åt gången.

För att föreskrifterna skall finnas färdiga i god tid före fiskesäsongens början anges att överläggningarna mellan parterna skall föras så att det finns förutsättningar för beslut senast ett visst datum. Parterna skall nå samförstånd om saken senast den 1 april det år då föreskrifterna skall tillämpas.

Innan beslut fattas skall gränsälvskommisionen beredas tillfälle att ge sitt utlåtande (jfr överenskommelsen artikel 26). Förslagen skall således regelmässigt lämnas till kommissionen för utlåtande innan beslut fattas och i så god tid att kommissionen har rimliga möjligheter att inkomma med yttrande innan frågan avgörs. Kommissionen kan inte förhindra att beslut fattas i enlighet med förslaget. Det ligger dock i sakens natur att kommissionens yttrande bör tillmätas stor betydelse, särskilt i frågor som hänför sig till dess eget ansvarsområde. Bakgrunden till bestämmelsen är att det nära sambandet mellan tillståndet för fiskresursen och vattenmiljön gör det naturligt att kommissionen hålls underrättad om tilltänkta åtgärder på fiskesidan.

34 §

Ändringen innebär att två nya stycken införs i paragrafen (jfr 16 § fiskestadgan). Övervakningen av efterlevnaden av fiskebestämmelserna i fiskeområdet utövas av de nationella myndigheterna. För Sveriges del är det Fiskeriverket, Kustbevakningen och av länsstyrelsen utsedda fiske-tillsynsmän som inom sina respektive uppgifter svarar för fiskerikontrollen. Det ges genom ändringen möjlighet att låta övervakningen utföras gemensamt av kontrollanter från båda länderna. Vid sådan gemensam övervakning i det ena landet har behörig personal från det andra landet status som observatör. Det föreskrivs också en ömsesidig underrättelseskyldighet i de fall polis eller fiskeövervakare, dvs. för svenskt vidkommande även Kustbevakningen, upptäcker eller får tillförlitlig information om att det bedrivs otillåtet fiske i det andra landets vatten under sådana omständigheter att man kan utgå från att det andra landet inte känner till det.

37 §

Genom ändringen i första stycket 3 blir det straffbart att placera fiske-
redskap och andra anordningar som kan hindra fiskens gång i sådana sär-
skilda fredningszoner inom Torneälvens fiskeområde som avses i 17 §
fjärde stycket.

Förteckning över remissinstanserna

Svea hovrätt (Vattenöverdomstolen), Hovrätten för Övre Norrland, Kammarrätten i Sundsvall, Kustbevakningen, Kammarkollegiet, Fiskeriverket, Glesbygdsverket, Boverket, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Naturvårdsverket, Koncessionsnämnden för miljöskydd, Finsk-svenska gränsälvscommissionen, Haparanda kommun, Kiruna kommun, Pajala kommun, Övertorneå kommun, Naturskyddsföreningen, Torne-Lainio-Muonio Älvars Förening, Fiskets Intresseförening i Tornedalen, Sveriges Fiskares Riksförbund, Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund.

MEMORANDUM

Memorandum vid undertecknandet av den finsk-svenska gränsälvöverenskommelsen

---

I anslutning till den idag undertecknade finsk-svenska gränsälvöverenskommelsen har parterna konstaterat följande:

De geografiska koordinater och tillhörande geografiska beskrivning som anges i fiskestadgan för Torneälvens fiskeområde och som utgör en integrerad del av gränsälvöverenskommelsen måste moderniseras med avseende på geodetiskt referenssystem och geografiska termer. Paragraferna 1 och 2, som gäller stadgans tillämpningsområde och fredningszoner, skall därför förtydligas med stöd av entydiga geografiska termer och koordinaterna definieras i det geodetiska referenssystemet EUREF 89. Ändringarna skall utformas så att själva tillämpningsområdet tydligare definieras.

Stockholm den 3 mars 2006

Bosse Hedberg

Pertti Torstila